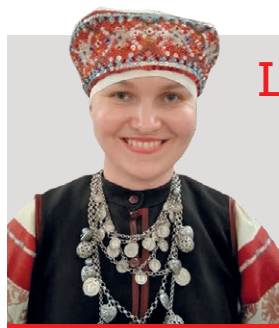

Järvelill Rein:

„Seto kultuur arõnõs sis, ku om seto kultuuri põhist vahtsõt loomingut.“

lk 3

Laaneotsa Annela:

„Jah, ma olõ sooga harinu, õt minno nakatasse ette hoiadamalda pildstammä, ku mul ommava' seto rõiva' sälah nigu parhilla.“

lk 11

Kauksi Ülle:

„Setomaa jutusõvõistlusõ võitjit ja kõiki osavõtjit ni juhõndajit tunnustamõ Seto Kuningriigih!“

lk 12

Setomaa

Hind 1 euro

August 2020, nr 8 (369)

Välländmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Kuis ma käve pääga Petsereh

OJAMETSA LEA

Oll' minevä aasta augusti-kuu lõpuosa kätte joudnu, sai hinnäst Petserehe minemä. Mul sai üle hulga ao viisa tet-tüs, vaia maapääväle min-nä. Latsõna ja noorõna sai õks õga aastak käütüs tuul tähtsäl pühäl. Mõtli, kuis ma lää nii ku määne turist, vaia õks uma hõimu rõiva' sälgä panda'. Edimäst vuuri seto rõivil Petserehe ... Edimäst vuuri pääd sääd-mä ... Sääne oll' mu mõtõh ni miil. Radajil oll' suur pidopäiv, sinnä kogonõs õga aastak hul-ga rahvast kokko. Meele oll' sinnä' eläminõ kolmõst pää-väst valmis säet.

Olõ-s inämp ammu' aigu seto rõivit sälgä saanu. Mul olõ-i hindäl kõiki rõivaasju ka tävvelitsõlt viil olõmah. Ku ma inne olli õks nuur tütrik, käve ringi, vanik pääh, siidi' takah linnõldõh, sis praegustõst om pallõ vett jökõ pite allavuulu vaonu, latsõki suurõst kasunu'.

Mu esätalo vanah kapih oll' rõivit õgasagamatsi, a mul olõ-s sukmanni. Tuu, mis tütriguual sälgä läts, no vot väikesest jäänü tööõ. Lätsi sis otsõ külä päält hüä tutva puult sukmanni. Sooga sai sis hõstõ. Hamõh oll' mul olõmah, ristesä naane üteh mu kadonu imäga mullõ umbli' kingtusest, ku naksi naisiga üteh leelokoorig laulma. Vüü oll' mul vahtsõ-nõ, ka kingtüs üte hüä ja arm-sa laulunaase käest. Aifumma tälle timä hüvvi oppussõn-nu iist ja julgusõ jagamisõ iist eloraskuisist läbi minnä'.

A kuis no' pää jaost kõik tarvilik üteh saasi? Üts hüä elänu naasekõõ, kellega meid ütte üüpaika määräti, lubasi mullõ maapääväst ilosa pää säädä'. Võtku ma õnnõ kõik tarvili-nõ üteh. Lugi viil sõna' pääle: „Kas om kõik olõmah?“

„Om!“
„Kossa' omma?“
„Omma!“
„Võta' sa nõöräjupe' ka!“
„Võta.“
„Päävüü om?“
„Om!“

Ja niimuudu muudku edesi: parra pikkusõga linik, vüü, hiusõõngla', siidi', kuldrätt, sälä rõiva', suurrätt ...

Lätsi ma sis kapi mano, naksi sortma: mitu liniket, vanõmbit, vahtsõmbit ni valu-vahtsit, koedu otsaki külge umbõlmalda viil, linige vee-reh valgõ' heegelpitsi'. Mõtli, kai. Üts oll' vana, nii vana, a nii

Ojametsa Lea kloostrih.

Eräkojo pilt

Lillitii Petsere kloostrih.

Sundelli Harri pilt

illos, nii illos. Mu vanavanaimä uma. Linadsõga koetu, verevä' triibaki' viil sisse koet. Linige otsõ pääle kirotot puuvilladsi-si languga Meremäe kandi kiri. Taa ma panõgi, õkvalt pikkust paras kah. Vanavanaimä Tara Tafo uma, kiä oll' laulik, käve Laaserova mõisahe õks laul-ma, ku kutsti. Sai tuu iist per-rele veidemp mõisa tüüpäivi vällä kaubõlda'.

Ma olli jo mitund aigu uut-nu, kunas tulõ sääne päiv, ku ma panõ jal rõiva' sälgä ni sää hindäle edimäst vuuri pää. No' oll' pia käeh. Ma olli nii ku unõh, panni rõivit valmist, avvulidsõ' kanga' sahisi' hil-lä peiõ vaihõl, ummi esiiimmi uma'.

Korssi kõik tarviligu pää tegemisõ jaost vällä, mõsi puhtast, panni kõõ muu kraa-miga üteh.

Velenaase käest sai ka sänt-se joonõga kangä', mis passisõ' rõividõ manõ.

Tõõsõl puul „juunt“ küläh ollõh naati minnu sis maapä-äväst valmist sääd-mä. Ma õs tiiä', määne ma saa. Süä nõssi üles, ma olli õks viil ku mänd-se unõ seeh. Kõik tuu aig mi kõnõli umah keeleh. Mu abili-sõ' kiti' ni säi' minnu nii ku määnest pruuti. Mu avvulinõ abilinõ kai kossõ, mis mul üteh oll' vöödot: „Või, nõo' omma' veiga ar väsünü“, harõ sis vallalõ, kõit vahtsõst, parem-bahe kokko. Ma ütli, õt mul hindäl ka uma' kossa' pääh, kõüdämi õigõ' ni võlsskossa' kokko.

Kõik naksi' naardma ni laul-ma. Meid oll' sääl nelli naist ütehkuuh. Küll oll' illos olla', ku tarõh oll' umanõ olõminõ, umanõ mõtlõminõ, umanõ

kiil.

Sis küsti: „Anna' nõörä!“
Nõörä! Nõörä' lätsi' mul meelest üteh võtta'. Kipõst läts tulõgiga. Kõrrast oll' mul tunnõh, nii ku olõs taivast ar' maa pääle sadanu. Kas no' sis ma saaki-i minnä', rõivil, nii ku ma tahtsõ?

Kost saa nüüre? Olõ-s kel-lelgi üteh. Murõht-murõkõist. Aigu ka olõ-s välläsõiduni pal-lo joht jäänü inämp. A mis sis mu hüä säädja tekk, mõtõl, mõtõl ni märke vooriga, õt täl om sitsi üüsärk üteh. Läts otsõ tuu vällä, tõmma alaveerest pal'stusõ külest ni olliki nõõ-rä' olõmah. Läts jal pää sääd-minõ edesi.

Mul vahtsit siide viil olõ-s hangitu, a vana' olli ar' muu-seumilõ andnu, mõtli, õt panõ õnnõ päävüü linige pääle ni siidiräti üle. Mullõ om latsõst

pääle tuu kreemivalgõ helkvä siidirätt miildünü. Imä prida-narätt. Tä, kadonu, om mul-lõ pallõ juttõ kõnõlnu umast elost ja rõividõ kandmisõst ni kost määne seto rõivakraam om tälle saanu. No' ehe ma hinnäst piigli iih tuu rätiga. Latsõpõlvõh kässi vaihõl imet-letü siid sai neläkümne katõ aastadsõlõ ümbre pää säetü. Säi õks üttemuudu ni veidõ tõistmuudu, kuis siidirätt parembahe püsüssi. Ma üt-le siidirätt, a imä üteli kõõ õks sõlkanõ rätt: „Sõlkanõ rätt om niilbõ, püsü-i hõstõ pääh.“

Ku illos ma säält piiglist hindäle vasta kai. Ku inemisõ' otsva' õnnõ, mõtlõsõ, õt õnnõ om rassõ saia'. Olõ-i. Lihtsa om. Tulõ hindäle essi' tetä'!

Ma olli nii kavva mõtõlnu, kunas om tuu päiv, ku ma olõ täüsrõivih, pääga. Rõivit pan-

ni sälgä õnnõ kooriga esine-misõ jaost, sääl kõõ noorõm-bana kanni õks vanikut. Hindäl oll' kõik aig süäme all tunnõh, õt ma piat pääd kandma. No' ollgi tuu päiv käeh. Ku mi sis kloostrihe lätsi, tõõsõ' seto' ka ümbretsõõri. Niimuudu oll-gi õigõ, nii piatki kõikaig olõ-ma. Ma olõ seto ja mu ümbre om tõisi rahvidõ vahel ka seto'. Uma' seto', õgal puul. Ku nä rõivil omma', nõsõs pilt silmi ette, kes soo rahvas om.

Rõivit kannõ õks edesi ni olõ uhkõ, õt inämp ni inämp näe seto rõivit nuuri sälah. Mu hindä latsõ' ka jo küsuse', õt võisi kanda' küll.

Mu jaost oll' tuu ütse pikk õnnõpäiv. Päiv täüs õnnõtun-nõht, mis ei saa' kunagi kordu-da', mis jääs kõõst elost miilde. Tõistvuuri tuud edimäse kõr-ra tunnõht inämp kätte ei saa'.

Tarrosõ Triinu-Liis ja Grünbergi Maria.

Eräkogo pilt

Mille om nuursootska aamõht äge

Õga aastak om umma-muudu, õga sootska ni nuursootska om ummamuudu ni erilinõ. Šool aastagal om ka kõik tõisildõ. Augusti algusõ asõmõl valitas hoopis 4. septembril Setomaal vahtsõnõ nuursootska. Seeni' toimõtas Setomaal nuuriga Tarrosõ Triinu-Liis, kiä om üts äge nuur näio. Küssõ timä käest tsuut timä aastaga kotsilõ.

GRÜNBERGI MARIA

Kuis kirjeldäsi sa uma nuursootska aastakka? Jäit šooga rahulõ?

Aastak oll' tegevüisi täüs ni miildejäävä – üts erilidsõmbit aastakkõ mu eloh, millest kindlahe kõnõlõ ka uma latsõlatsilõ.

Midä sait Setomaa hüäst ar' tetä'?

Esindi Setomaa nuuri välisviitidõl, kõrraldi noorilõ erineväid opitarri, näütes vaniku tegemisõ opitarõ, õt näiosil, kel viil pää' palja' olli', saiva' noo' kaetu', viil käve ma nuuriga talvitsõl matkal, marsruudil Luhamaa-Meremäe, koh saimi kaia' ilosat talvist Setomaad.

Määne oll' sino trikk, õt seto kultuur nuuri jaost huvtavast tetä'?

Ma kasuti sotsiaalmeediat, teie sääl storysit ni erineväid postituisi, koh kasuti seto kiilt, kõrraldi ka opitarri, miä' näile huvvi paksõ' ni sidusi' nä kultuuriga.

Midä vahtsõt opsõ', kogõsi' šoo aastaga joosul?

Ma opsõ külmä närvi hoitma avalikõl esinemistõl ni ka kõnõsit pidämä. Saie parembahe tundma Setomaa ni Petseri piirkunda ni erineväid nulkõ. Tutvusi erinevate inemistõga ni näie näide erineväid mõttõmaailmu.

Kohtusi kuulsatõ inemistõga ni saie näide ringkunnah juttu aia' ni ilotada'.

Mis oll' šoo aastaga man kõgõ rassõmb?

Kõgõ rassõmb oll' eriolukõrd – tuu koroonaa. Üritüisi oll' vähämbä, näütes es saa' kävvi' Seto Folgil, koh ma olõssi esi' pidänü tegevüisi kõrraldama ni ma olõssi väiga tahtnu sääl ka praasnikku pitä'. Esi' ka plaansõ latsilõ ni noorilõ tegevüisi suvõs, a tuu viirus mängse kõik ümbre.

Mille om nuursootska aamõht äge? Mille pääsi tahtma seto nuursootskast saia'?

Nuursootskana sul om rohkõmb võimaluisi ni su sõna mass ka rohkõmb. Sa saat kävvi' põnovatõh kotustõs, kohe õgaüts umma jalga saa-i panda'. Saat laiõndada' silmäringi ni puttuda' rohkõmb kokko Setomaa tegemistõga. Soovita aktiivsõtõl ni tublidõl latsil vai nooril aamõhtit pruumi', kuna tuu aastak tulõ kindlahe tõistsugunõ.

Mis sullõ miildüs seto (nuuri) inemisi man?

Seto noorõ' omma' ausa' ni lihtsa' inemisõ', nä võtva' asjo nii, nigu na ommava', ni omma' tuuga lepliku'. Mõistva' tetä' maatuüid, no käuva' ka liinah pido pääl. Näile miildüs ka umma kultuuri hoita' ni üritüstest osa võtta'.

Kiä om sullõ seto kultuuri man kõgõ suurõmbast iihkujust, inspiirjast?

Kõgõ suurõmbast iihkujust om mul olnu aastaga joosul Hörna Aarõ. Tedä reaalsõlt huvtas seto kultuur, ta edendäs šood ni kand edesi ka ummi latsilõ ni latsõlatsilõ. Ta kõnõlõs inämbüs aast seto keeleh, miä mäng kultuuri hoitmisõh suurt rolli.

Kuis sujus kuuhtüü ülembsootskaga?

Algusõh es saa' vidämä, sis peräst es saa' pidämä.

Midä sä ütlesi järgmidesele nuursootskalõ?

Hoia' lipp korgõh ni lasku-i latti madalambast! Jõudu ni jaku! Pääl tuu hoia' kiiorat tervenä!

Piiriveere malõvlaisil sai müüdä edimäne tüüsüvi

Piiriveere opilasmalõvah sai' edimäist kõrda olla' 30 piirkunna nuurt, malõvlaisi oll' nii Rāpinā, Setomaa ku ka' Võro vallast. 12.–24. juulini' olli' malõvanoorõ' kolmõh malõvarühmāh: Meremäel, Vorskah ja Rāpināh.

ZUPSMANNI HELEN

Meremäe rühmā noorõ' tei' tüüd Lõuna-Antsu taloh, koh kofati põllu päält tuulõkaara, tetti halastustüüd Kitsõ külā-tarõh ja tõisi kõrrastustõid.

Verska rühm oll' jaotõt poolõst: üts jago pand halopuid pakki Almar Puit OÜ tuutmisüksusõh Miktämäl, tõnõ jago käve mobiilsit tõid tegemāh Setomaa ja Võro vallah. Näütüses tetti erinevi kõrrastustõid Verska alõvih: värm-ti Reegi maja ojovat purrõht, laululava silda ja bussipiätüst. Veeti kokko maaha vöödõt võssa, kitsti ja kofati vabarnit Riitsaarõ taloh Obinitseh, kaibõti ja sõglõti Piusa karjäär-rih liiva.

Rāpinā rühmā noorõ' tei' tüüd Juhani Puukooli Rāpinā aiandih, koh nä kidsi' ilo- ja puukoolitaimõkõisi ja tei' tõisi jovvuperrā tõid.

Piiriveere malõvlasõ' ja rühmājuhi' olli' väiga' hoolõlit-sõ' ja joudsõ' uma tüüandjilõ tõesta', õt noorõ' mõistva' ja tahtva' tüüd tetä'. Mõnigi' tüüandja tahasi tõnõngi' kõrd malõvah mi piirkunna noorilõ tüüd anda'.

Pääl tüü tegemisõlõ vabal aol nä mängõ' ütehuuh, võimlõ', tandsõ', kõrraldi' filmikaemisõ õdagit, käve' tõisi malõvarühmil külāh, käve' ojomah, Meenikunno rabah, käve' kaemah Sillapää lossi parki, olli' Peipsi järvefestivaalil, Verska piirivalvõkordonih, kummipaadiga' sõidõti müüdä Võhandu jõkõ, olti Moostõh

Meremäe rühm Lõuna-Antsu taloh kivve vidämāh.

Eräkogo pilt

airsofti mängmāh ja Rahinge Wakepargih viilavvaga' sõit-mah. Eesti Tüütükassa Põlvamaa, Võromaa ja Valgamaa osakunna' kõrraldi' malõvanoorilõ erinevi kooltuisi ja aktiivoppuisi.

Katõ nädäli sisse mahtu ka' Piiriveere ja Tankla opilasmalõva rühmi kokkotulõk Valgamaal Kuutsemäl, koh oll' erinevi rühmi vaihõl võigõlus, minkõ jaost naati valmstum-

ma edimätsel malõvanädäli, olli' ette ant ülesandõ'.

MTÜ Piiriveere Liider tenäs tüüandjit, kiä' olli' valmi' piirkunna noorilõ tüüd pakka: Lõuna-Antsu talu OÜ, AS Plantex, OÜ Almar Puit, Setomaa vald, SA Piusa ja OÜ Mentli. Suur teno kõigilõ kuuhtüüpartneridõlõ ja toetajilõ. Malõvlaisi toedi' mineeraalviiga' AS Värskā Vesi, piimäkraamiga' Nopri Talumeierei OÜ, kanamunnõga' Eesti Muna OÜ, lihatuutidõga' Atria Eesti AS ja hummogusõõgihel-

bidõga' AS Sangaste Linnas.

MTÜ Piiriveere Liider taht ka' järgmätsel aastagal piirkunnaüle opilasmalõva kõrralda' ja luut malõvahe tulõva aastaga inäbā nuuri vasta võtta'.

Opilasmalõvat kõrraldõdi LEADERi kuuhtüüprojekti „Opilasmalõv Valgamaa ja Piiriveere Liidri piirkunnah“ raamõh ja šood toet PRIA Eesti maalo arõngukava 2014–2020 programmi ja Öuruupa Maalo Arõngu Põllumajandusfondi vahendeist.

Valmis om saanu' kolmas setokeeline Täheke

LAANEOTSA ANNELA

Tähekesõ päätoimõndaja Martsoni Ilona, toimõndaja Hindrikuse Kadri, Talina Seto Latsi Kooli, Setomaa kuulõ ja sootska Laaneotsa Annela ja Sarvõ Öiõ ütidsõ ettevõtmisõna näkk ilmavalgust jo kolmas setokeeline latsiaokiri Täheke.

Setokeelidsõh Tähekesõ omma' jutta kirotanu' nii Setomaal ku välähpuul Setomaad elävä' seto loomõinemisõ. Muidogi' om setokeelidsõh Tähekesõ kirotanu' ja joonsanu' seto latsõ' nii Setomaalt ku Talina Seto Latsi Koolist.

Šoo setokeeline Täheke om

jo kolmas. Tähekesõ om jutta luudusõst ja tsirgast, om ka' mõtlõmisülesandit, meisterdämist, söõgitegeminõ, mitu huvtava ristsõnna ja edimäist kõrda Tähekesi aoluuh om setokeeline laul ja noodi'. Kõik Setomaa väikõbidõ klassõ latsõ', Seto Latsi Kooli latsõ' ja kultuuriklubi Setoluu' latsõ' saava' aokirä umalõ sügüsel kingtuses, aokirä' joudva' ka' Setomaa latsiaidu ja raamadukogodõhe.

Setokeelidsõ Tähekesõ saat hindäle osta' Seto Kunigriigipääväl, 5. septembril ja om müügih Vorskah Setomaa Turismiinfopunktih ni Setomaa muusiumidõh.

Kalli' Meremäe patsiendi'

Mi anna tiidä', õt kahios mi pia Meremäel vastavõtu kinni pandma 01.09.2020. Mi ooda teid Lasva (tel 7898226, aadress Palo tee 26, Lasva küla)

ja Verskahe (tel 7964633, aadress Pikk 30, Värskā) perearstikeskustõ, vastavõtulõ saat kirja panda', helsteh keskusõ numbri pääl. Eis' saat mano

kaia' Terviseagentuuri kodolehe päält www.terviseagentuur.ee.

Terviteh
HEIDI AIT

Kuis läts müüüdä ülembsootska aastak

Kauksi Ülle küsse Järvelilli Reinu käest

Mändse tundõga kaet tagasi uma ülembsootska aastagalõ?

Ülembsootska kõõ tähtsamb ülesannõh om arvu saia' Peko sõnast ni tuu sõna uma rahvalõ tuvva'. Midä kuningas Peko käsk, tuu om säädüsest ni edenemisõst seto rahvalõ. Tuu Peko sõnast arvasaminõ om ülembsootska kõõ suurõmb vägi ni salahus.

Timahavanõ ülembsootska aastak oll' pallõhki tõistmuudu, ku seeni' om olnu'. Koroonaviirus om kõigilõ tegemistõlõ kogoni tõistmuudu läheneemisõ andnu'. Mul oll' edimäne vuur ülembsootska olla' ja tuuh mõttõh oll' mu jaost õks veiga erilinõ aastak.

Hüä miil om tuust, õt rahva puult valit ülembsootskat om mi rahvalõ vaia. Oll' tunda', õt ülembsootska oll' kõõ oodõt ja õgal puul avvustõt. Tuud oll' hüä tunda', õt rahvas pidi taad aamõtit tähtsast ni tundso uhkust, õt meil om uma iihkõnõlõja. Ülembsootska aamõt tege ka seto rahvast suurõmbast ni nähtävambast, selle õt ülembsootskat avvustõdi ka kõigi tõisi puult, olgu' tuu sis Eesti riigih vai vällämaal.

Ku pallõ läts plaani perrä?

Peko andsõ mullõ aamõtihe saiõh käsü viia' uma rahvani tiidminõ, õt seto rahvas jääs alalõ, ku õgaüts meist tege midägi uma kultuuri alalhoitmisõst. Õt uma hoitminõ olõ-i mändsegi aamõtnigu vai õnnõ ülembsootska asi, a umma piat hoitma õgaüts meist. Selle õoo kultuur omgi mi uma, õt õgaüts meist esi' hoit sedä. Ja mullõ tundus, õt tuu sõna joudsõ ka rahvani. Timahava oll' pallõ sändsit vahtsit suurõmbit ja peenembit tegemiisi, midä võeti ette selle, õt esi' midägi ar' tetä'. Tuu oll' Peko plaani ni rahvas võtt' tuud kuulda'.

Tõõsõ tegemisona käskse Peko seto rahval kokko hoita', ütehuuh umma asja aia'. Mullõ veiga miildü' sootska Pireti tegemisõ' Talinah, koh tä om õks mõnõ ao takast kokko kutsnu' Talina setosit ni kõrraldanu' õgasagamatsi kuuhkäämiisi.

Ma veiga looda, õt sügüse Seto Kongressilõ om tulõmah pallõ rahvast ummi plaanõ ni mõttidõga. Kongressil jovva mi vaest ka kokko leppü', õt mi piät luuma uma üleilmalitsõ setodõ võrgu, mis sis liit meid kimmähe kokko, jaga tiidmiisi ni pand aamõtihe setodõ iistividäjä nii Talinah, Tartoh ku Vinnemaal. Ku kõik nii lätt, sis om küll kõik Peko plaani perrä lännü'.

Kuis kohandit uma tegevüst eriolukõrraga?

Nigu joba varõmb oll' jutust, jäse koroonaviirus timahavatsilõ tegemistõlõ uma jäle ni andsõ mullõ ka üte lisa-

kuu ülembsootskana. Rahva umavahelinõ läbikäuminõ jäi pia poolõst aastagast katski. Tõõsõst külest tõi taa viirus meid pallõ rohkõmb suhtlõma umavahel interneti tiil. Kõõ suurõmba karantiini aigu olli ma ütset Setomaa interneti-kuuholõkidõ administraatorist ni aviti käümä saia' mitukümmend erinevät kuuholõkit. Eski vallavolikogo istungi' peimi internetih, kotost vällä minemäldä ja saimi kül otsusit vasta võtta'. Ka pääministriga oll' meil tüükuuholõk mu umah Kullamäe taloh, kuki pääministri oll' esi' tuulaiga Talinah.

Tuust tulõs meil tulõviku mõttõh ka oppi', vaest omgi vahepeäl lihtsamb ja kipõmb setodõl umavahel kokko saia' internetih ni sääl uma' otsustamisõ ni koolitusõ' ar' tetä'.

Midä opsõt õost aastagalõ?

Õgast asast om midägi oppi'. Hinde jaost oll' vaest kõõ rassõmb ao planiirminõ. Ülembsootska aamõt tõi mu kalendrihe õks veiga pallõ tegemisi mano, a võta-s ar' ütteri innist kohustust. Kõõ jaost aigu löüidä' oll' õks veiga rassõ. Õoo aamõt andsõgi veiga hüä aoplaniirmissõ oppusõ. Nüüd aamõti lõpuotsah tundus kül, õt õga ma veiga hüä opilanõ olõ-s joht, veiga pallõ' asä' omma' tegemäldä vai edesi tougatu.

Viil opsõ tuud, õt seto rahvas om veiga suurõ andõga ni ettevõtlik. Aastaga sisse jäi tohutult pallõ avamisi, alosuusi ni kontserte. Kaegõ', mia' om kõik valmis ehitet: Verska satam, Reegi maja, Vabadussõa Petserimaa mälestüsmärk ...

Mis tekä ülembsootskalõ rõõmu?

Kõõ rohkõmb hüämiilt tegevä' õks latsõ' ja noorõ' ni näide ettevõtmisõ! Uhkõ oll' kaia' Setomaa opilasfirmasit, kes oll' õks riigi parembidõ seeh ja kasuti' ar' umma seto kultuuri uma äri ajamisõl. Hüä miil oll' nätä' pallõ nuuri, kiä' võti' vaivast ni kiroti' ummi juttõ setokiilsele jutuvõistlusõlõ. Uhkõ oll' Võro maakunna paremba noorõ tiitli üleandminõ nuursootska Tarrosõ Triinu-Liisile. Tuu kõik tege suurt rõõmu. Edenemist ni saldmist noortõlõ!

Kuis lätt Seto kroonil?

Viimätsel aol om pallõ jutta olnu' tuust, kuismuudu turist tund ar', õt om joudnu' Setomaalõ. Tuu piasi pallõ rohkõmb silmä jäämä ni mi külälisõ' piasi' rohkõmb tundma, õt nä omma' käünü' Setomaal. Ku olõ-i õkvalt pidopäiv, sis saaki-i veiga arvo, õt olt Setomaal.

Seto uma raha om ütts võimalus silmä jää' ni suurõmbat huvvi mi kandi vasta kas-

Järvelilli Rein.

Sundelli Harri pilt

vata'. Ku Setomaa ettevõtja' möövä' umma kaupa Seto krooni iist ni vahetusrahana andva' tagasi Seto kroonõ, sis om tuu turisti jaost elamüs ni märk Setomaast. Nii lääsi' Seto kroonil pallõ parembahe ni Seto kroon saasi' rohkõmb Setomaad tiini'.

Seto kroon om võimalus äriemehe jaost rohkõmb silmä paistuda' ka välläpuul Seto Kuningriigipäivä, ku Seto kroon om aamõtlõk massuvahend ni kõik kauplõja' piat kroonidõh arvlõma.

Kuis lätt Seto kaubamajal? Setokaubamaja.ee om inter-

neti müügikeskkond, mis sai jah kasutustõ mu ülembsootska aamõti aigu ni õkva kõõ suurõmba koroonakriisi keskel. Kaubamaja tegemisõlõ ja käügüh hoidmisõlõ ni turundamisõlõ om lännü' kõik mu vaba aig ja nüüd sa üldä', õt kaubamaja tüütäs.

Õga aastagaga kasus internetikaubandusõ osakaal ja Setomaa ettevõtja' tohisi-i tuust maaha jäiä'. Kaubamajah saa õga ettevõtja ilma rahalda uma poodi tetä' ni uma kauba müüki panda'. Õga kuu käü sääl mitu tuhat ostjat, kiä' otsva' säält ehtsät seto kaupaa. Praegu ostjit om, a hüä seto

kauba müüjit vähävõitu, võinu' olla' rohkõmb.

Mis om murõs külavanõmba poolõ päält?

Jah, pääl kõigi müüi aamõtidõ om mul hoita' ka Uusvada külavanõmba aamõtisau. Murõh om nigu pia kõigil, inemisi om vähäst jäänü', eriti nuuri. Mi olõ Uusvada külarahvaga otsustanu', õt Uusvadast piat saama kultuurikülä. Õga tä om jo ka nüüd. Meil tegutsõs mitu bändi, küläh eläs mitu kunstnikku, Uusvada leelomehe' käävä' kokko, küläh tegutsõs ütts Setomaa parembit kujundusfirmasit Hurmart

ÕÜ, luvvas vahtsõt setokiilse muusikat. Plaani' omma' müidõgi suurõmba'. Tahami kõrda saia' Uusvada külämaja ja tuvva' Uusvatta ar' soomõ-ugri filmifestivali ni naada' kõrraldama külämajah kontserte ni kuuholõmiisi. Timahavatsõ' ja tuuga' ka vahtsõ aastaga plaani' lätsi' vähä halvastõ, mi saa-s toetust Setomaa arõndusfondist ja maja põhikonstruktsiooni' jäävä' viil umma aigu utma. A kaibada' olõ-i midägi.

Ma taha tennädä' kõiki annõtajit ja talgolisi, kiä' omma' uma toe ala pandnu', ni mi olõ jo veiga pallõ ar' tenü'. Küläplatsi kõrrah hoitnu', elektri ja vii sisse pandnu', majalõ vahtsõ põrmandu ehitänü', külälõ suurõ' telgi' ni lavva'-pingi' hanknu'. Aifumma kõigilõ andjilõ!

Mis saa seto rahvast?

Seto rahvast saa rahvas, ku seto rahvas esi' tuud taht. Seto rahvas jääs alalõ, ku seto' esi' pidävä' tuud tähtsast ja nägevä' tuuh mäenestki väärtüst.

Ma mäletä latsõst, ku kõnõldi viimätest liivläsest. Peräot-sah olõ ma liivläsest jo ni pallõ kuuldu', õt tundus, õt tegemist om suurõ rahvaga. Setosit om õks tämbä tuhat kõrda rohkõmb, ku viiskümmend aastakka tagasi oll' liivläisi. Loo-tust om!

Kohe suunda arõnõs seto kultuur?

Seto kultuur arõnõs sis, ku om seto kultuuri põhist vahtsõt loomingut. Ku seto kiilt kõnõldas, ku seto kiilt opitas, ku tulõ vahtsit jutussit, vahtsit laulõ, vahtsõt kunsti, vahtsõt arhitektuuri. Määne tuu suund om, mõista-i ma üldä'. Ma veiga usu, õt saa aastaga peräst om kultuuriloolastõl põhjust kõnõlda' Setomaa 21. saandi edimäse poolõ kultuurilulisõst eriperäst, mitte arutada-i tuu üle, ku pallõ inemiisi mõistsõ viil tuulaiga perrä laulda' vannu seto laula vai piili pääl kuta' saa aastaga tagotsit kirju.

Kas astut septembri algusõh vahtsõt paku pääl?

Septembri viiendäl pääväl valitas Kolossovah Jumalamäe kõrval vahtsõnõ setodõ ülembsootska. Kaegõ' ja külõlgõ' nüüd hoolõga', kellele and Peko märku, õt saistada' paku otsa ni pallõlda' kuningriigi rahvalt hindele volitust!

Ülembsootska kandidaat saa-i niisama paku otsa, kiäki piat timä üles säädä. Selle ma pallõgi seto rahvast: kaegõ' hinde ümber ni mõtõlgõ', kiä piat olõma vahtsõnõ ülembsootska. Arotagõ' tuud ummi sõpruga ni minge' pallõlgõ' tuul inemisõl paku otsa saistada'. Arvõtama piat ka tuuga', õt seto lask hinnast vähembält kolm vuuri pallõlda'.

Tämbätsõ saisuga arva ma', õt paku pääl saisa-i septembrih Järvelilli Rein. A Peko tiid, kiä sääl saais.

Lubjapalotamisõst Setomaal

NASSARI ELVI

Savikivve palotamisõ ja kipsivalmstamisõ kõrval oll' Petserimaal tähtsã tüüala ka lubjapalotaminõ. Lubjakivvi, mia om eesti keeleh paas vai pae-kivi, kutsti Setomaal ka pliitkivi. Tuud löüdü Petserimaal mitmih paigoh: Lessitska külã lähkoh, Irboska ja Mõla ümbre mitmih kotussih, niisama Meremãe kandih Tiirhanna ja Ulanuva (Ulanova) küllih. Irboska ümbre omma' nätä' suurõ' pliitkivimüürü.

Lubjakivvi murrõti pliithavvoh (karjäär) ja tarvtõdi ehtuskivvest. Tuust tetti läbi palotusõ ka kistutamalda lupja. Ku säändsele lubjalõ vett pääle valla', sis lätt tuu kuumast ja paisus. Tuu valgõ pulbri oll' kistutõt lubi, midã tarvtõdi ehtuskrohvi tegemisõl. Lubjast sai ka hüvvã ehtusmatõrjali tsimmenti: lubjakivi peenüstedi ar', siãti savi ja viiga, jahvatõdi ja palotõdi ahoh. Huvitav om tiidã', õt Petserimaal tarvtõdi ka säänest lubjakivvi, mia oll' saistunu lubjatsõh lãtveviih ja oll' nii pehmekene, õt sai lõigada' kirbidsãmuudu jupõst. Eesti keeli kutsti tuud nõrg- vai kobekivi, tiidã' ka ku tuff. Mõla külã ümbre olõvat talomehe' tuud vanal aol kodo truubakivvest (korstnakivvest) vidãnu'.

Lubjapalotaja'

Lubjapalotusahjõ om tiidã' nuist paigost, koh pliitkivvi löüdü ja murrõti. Kinkõ talomehe krundi pääl säändsit kivve löüdü, tuu murd' pliithavvast kivve kas sis tarõ, kivilauda, aida vai saraja ehtüesest vai palot' lubja saamisõst ni müümisõst. Tüüd tetti müiõ talotõie kõrvalt. Olguki vaivalinõ ja rassõ tüü, tõi tuu siski perrehe rahha mano. Õgal puul lubjapalotamist muidogi tunda-as. Nii om Jatsmani koolioppaja 1941. a rahvamuuseumi küüsumisõ pääle kirotanu, õt säälkandih tuudi vaiaminev lubi Põhja-Eestist (voorih kävveh) vai lähkombast – Tartost vai Võrost.

Meremãe vallah palotõdi lupja mitmõh külãh: Väiko-Sergah, Tiirhannah, Ulanuvah. Väiko-Serga külãh Koplimãe taloh tekã tuud tüüd Koplimãe Ofoksa, Ulanuva külãh Plitanuva (Pliidanova) mãe

lähkoh olli' lubjapalotajist vindläse' Nazimov ja Voronin. Tüü käve näil päämätselt uma perrega, kipõl aol võeti mano tüüliisi.

Kõkõ inãmbã oll' umal aol lubjapalotamisõga tuntu Tiirhanna külã, mitmõl perrel olli' sääil uma' aho'. Meremãe kandist om 1941. a üles tähendet, õt edimãne lubjapalotusahi ehtedi sinnã' uma 100 aastat tagasi. Arvada' oll' tuu Tiirhanna naabrikülãh Ulanuvah, koh olõvat edimãtse lubjapalotusõ tennü Garatši Jaaska. Tuud om kirotanu Tiirhanna külã aoluuh R Emmeli Raivo. 19. aastasaa lõpuh olõvat edimãtse aho Tiirhanna ehtãnu Kuusingu Semmen.

Perãst teie' uma' aho' ka tõõsõ' peremehe'. Ku tull' külãmaiõ kruntiajaminõ, sai lubjamurrust õgalõ peremehele erãle tükk. 19. aastasaa lõpust kooni 1940. aastani olõvat Tiirhannah olnu ütstõõsõst 10–15-meetrisõ vahemãga ridastikku 7–11 lubjaahjo. Kivve tuudi külã lähkost, pia 0,5 ha suurutsõst pliithavvast. Suurõmbã' aho' olõvat olnu' Kuusingutõl, Lumel, Mehilãsel, Luisul, Talvõdõl, Külãotsõl, vähãmbã' Koosõritõl, Rahusoovil ja Looginal.

Lubjaaho'

Lubjaaho tegemisõst peeti hüãst kuntligubat (künklikku) kotust – kuntõ vaihõlõ sobisi ahokotus kõkõ parembãhe. Kotus pidi olõma kuiv, muidõ võidsõ johtuda, õt hãmmeh kotusõh jäi palaminõ saisma vai kistuf viiaur lubja inneaigu ar'. Ku ahjo ehtedi, kaeti õks, õt ahosuu saasi põhja poolõ. Setomaa lubjapalotusaho' olli' hõõrigu', saina' ehtet korgusõga 5 meetrit ja lãbimõõduga pia 2 meetrit. Midã suurõmbã ahi, tuu inãmbã kivve mahtu. Aho saina' olli' maakivvest, selle õt tuu sula-as ar'. Saina' tetti paksusõga üts arssin (75 cm), kivvevaihõ' kimmütedi tulõkimmã saviga. Aho seeh all oll' kütmissõ kotus (tulõruum), minkõ ümbre oll' kiviroom, kohe nõstõti palotamiskivi'. Kivve nõstõti sisse aho lae päãlt mulgust. Aholagi pidi olõma kõrraligult ja kimmãlt tett. Koh oll' lubjaahi, säälsãmah lähkoh oll' ka pliithaud (paemurd). Lubjakivve veeti rattil (vankriga) vai raamõ päãl.

Tiirhanna pliithaud.

Nassari Elvi pilt

Lubjakivitüüstus Petserimaal.

ERMI kogo pilt

Lupja palotõdi suvõdõl aol ja inãmbüistõ õks tetti tüü paarih, katõ talo päãle. Ütitõselt täüdeti mõlõmbã' aho' ja ka palotusõ etvalmstus ni palotaminõ käve paarisõga ütitsõlt. Ahjõ õks tull' valvada', sis tuud tetti vahel ka ütstõõsõ ala. Edimãne murõh oll' palotuspuiõ hankminõ. Tuu jaost ostõti mõnõ' maaha jãtet talohuunõ', pääãmãne, õt sainahirre' olli' kavva kuionu'. Tuu võeti kotusõ päãl vallalõ ja veeti hobõssidõga lubjapalotuskotusõhe.

Õnnõ sis, ku küttematerjal oll' valmis, naati pliithavvah kivve murdma ja nuid hobõssidõga aho ülemãtse suu mano vidãma. Üte ahotãvve lubjakivve murrõmisõst kulusi katõl mehel kimmãhe kokko kats pikkã päivã. Palotamisõst võeti õks vana pliitkivi, selle õt vãrske oll' toorõs ja võidsõ olla' hãmm. Ka pidi palotamiskivi olõma hãhka vãrmi, miã oll' eri vãrmi ja soonilinõ, tuu kõlba-as. Inne palotamist

minti ahjo sisse ja kaeti perãrã, kas saina' kostki peri annai, mõranõnu' kotussit tohi-is seeh olla' (muidõ sadanu aho-sain kokko).

Aho tãütminõ ja palotaminõ

Aho tãütminõ käve nii, õt kivve naati ladoma alt põhjast, kohe mãrgiti ar' ka tulõvaistõ truupõ (lõõri') kotusõ'. Ku tuu tiidã', sis panti sinnã' piuta üles tugõva' ja jãmmõ' ruudmõ' ja nuidõ ümbre naati kivve kõrdapite ladoma.

Kivve panti ahjo niimuu-du, õt üts miis oll' all ahoh ja tõõnõ and' ülevãst kãtte. Kivi' panti kõrdapite viir veere vastã, perãkõrrã panti aholõ vil ka kivist müts pããhã. Ku ahi oll' kivvega täüdet, alostõdi kütmissõ. Puu' olli' lõigadu' hüã pikã', piã paarimeetrisõ' jupi', miã' aeti otsã pite ahosuust sisse. Sisse olli' müürüdü' ruudmõ', minkit pite pãssi tuli kivvele õgal puult liki ja käve

kah mito päivã aigu. Lubjaahi tetti tühãst nãtãl päãle palotamist. Pããle tulõ kistumist katõti ahi pããlt kinni, selle õt muidõ vihmãdsõ ilmaga lãnnü lubi kuumast ja palama. Lupja hoiõti alalõ kistutamalda.

Ütest ahost sai 180–240 vakka puhast lupja, üte vaka kaal oll' 4 puuta (65 kg). Lupja müüdi tahtjilõ ahost kotusõ päãl. Eesti aol oll' vaka hind üteh ostjalõ kodovidãmisõga 2 krooni ja 20 senti.

Lupja müüdigõ vakakaupa, vaka oll' katõl puul pidõrmõ' (sanga'). Keskmãtse suurusõga (30–35 m³) ahi tõi peremehele ütekõrrãga tullu 250–300 krooni. Tuu oll' umal aol õks suur raha.

Lubjapalotaminõ hããdũ ar' Vinne aol

Tiirhanna lubi oll' uma hããdõseh tuntu ja ku Petserist sai maakunnaliin ja sääil naati 1920. aastil kipõstõ vahtõsit huunit ehtãmmã, kulusi ehtuskivve ja -lupja pallõ. Tiirhanna külã katõl peremehele, Rahusoovil ja Kahul, olõvat tulnu üte suvõga kogoni viis ahotãüt lupja palotã'. Pallõ lupja lãts liina eesti kefõ ehtõsõst, tuuga krohviti ka maastõra müürü ja kerkit.

Vinne aol võeti lubjaaho' ar' riigilõ ni anti üle Petseri ehtuskantooralõ. Nãide kãtte jäi ka lubjakivirikas Plitanuva mãgi. Kahu Nikolai om kõnõlnu, õt mããndselgi aol viidi Tiirhanna pliithauda autoga lupja vidãmã soldadi'. Mããndõsitki kaitsmisvahendit nãile õs anda', paaril tsurakõsõl joosi' tüü man nõna' verd.

Lubja ku ehtusmatõrjali valmstaminõ Vinne aol inãmp õigõst vunki sisse saaki-is ja kohki 1950. aastidõ algusõh jäi kogoni maaha. Parhillãtsõl aolgi om Tiirhanna külã lähkoh vannu sissesadanu lubjahokotussit ja sükãv võssokasunu pliithaud.

Lehte tegevã':

Toimõtaja Kauksi Ülle, tel 5656 9079, e-post: kauksiyille@gmail.com

Toimõtaja (lisaleht Vahtõsõt Vallah)

Sarapuu Indrek, tel 522 0661, e-post: indrek.sarapuu@setomaa.ee

Keeletoimõtaja Palmi Silvi

Seto keele tõlkja Sarvõ Õiõ

Külesããdmõne Lõõpri Priit

Vãllãandja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Kõlviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Õiõ, Leima Aarne, Kruusamãe Meelike, Jõriõõ Vello, Jãrvõlõlli Rein, Leima Evelin, Mustimõtsa Indrek.

Trükjã: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

ja lisalehte Vahtõsõt Vallah Setomaa vald.

KAASTÕÜ' saata': kauksiyille@gmail.com

vai Setomaa aoleht, Obinitõsa külã, 65301, Võro maakund.

SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata': karin.viljus@setomaa.ee

Tãhtaig õga kuu 12. kuupãiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Uus õppeaasta Setomaa valla haridusasutustes

Kohe on algamas uus õppeaasta ja Setomaa valla haridusasutused on selleks valmis. Kõikides valla koolides valla traditsioonilised kooliaasta avaaktused 1. septembril.

KARIN VILJUS

Setomaa vallavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja

Kooliaasta avaaktused

- **Värsk Gümnaasium** – 1. september 2020 kell 9.35 rongkäik kooli juurest ja kell 9.45 aktus Värsk kultuurimajas.
- **Mikitamäe Kool** – 1. september 2020 kell 9.30
- **Meremäe Kool** – 1. september 2020 kell 11.

2020/2021. õppeaasta koolivaheajad:

- **I vaheaeg** 19.–25. oktoober 2020;
- **II vaheaeg** 23. detsember 2020 kuni 10. jaanuar 2021;
- **III vaheaeg** 22.–28. veebruar 2021;
- **IV vaheaeg** (v.a 12. klass) 19.–25. aprill 2021;
- **V vaheaeg** (v.a lõpuklassid) 14. juuni kuni 31. august 2021.

da tuli uue olukorra ning selle väljakutsetega.

Haridus- ja teadusministeerium on saatnud koolidele ka soovitusel ja juhised uueks õppeaastaks ning uue õppeaasta alustamiseks koroonaviiruse tingimustes. Valla haridusasutuste juhid teevad kõik endast oleneva, et nii laste- ja õpilaste, õpetajate segamini pööratud ja harju-

alane ohutus oleks parimal viisil kaitstud. Kindlasti on olulisel kohal erinevate pindade tihedam puhastamine ning ka desinfitseerivate vahendite olemasolu tagamine.

Head lastevanemad ja haridusasutuste töötajad, kui teil on täiendavaid küsimusi, muresid seoses tervisealase ohutuse tagamisega haridusasutuses, siis palun kindlasti

esimesena pöörduda haridusasutuse juhi ning vajadusel valla haridus- ja kultuuriosakonna juhi poole. Ainult koostöös saame leida parimad vastused ja lahendused.

Hariduskorraldusest

Setomaa vallas tegutseb ka 2020/2021. õppeaastal üks gümnaasium, kaks laste- ja huvikooli, laste- ja huvikooli.

Värsk Gümnaasiumis alustab kooliteed 8 õpilast ja 1. klassi klassijuhataja on Ruth Kõivo. Koolis on kokku 117 õpilast.

Mikitamäe Koolis alustab kooliteed 4 õpilast ja 1. klassi klassijuhataja on Kersti Kiu-dorf. Koolis on kokku 42 õpilast (selles numbris ei kajastu lasteaias käivate laste arv).

Meremäe Koolis alustab kooliteed 5 õpilast ja 1. klassi

klassijuhataja on Reet Allik. Koolis on kokku 44 õpilast (selles numbris ei kajastu lasteaias käivate laste arv).

Värsk Muusikakool jätkab oma tegevust nii Värskas, Mikitamäel kui ka Meremäel ning kõik õppurid saavad jätkata oma õpinguid tavapäraselt.

Oluline info

lastevanematele

Nii ministeerium kui ka valla haridusasutuste juhid panevad lastevanematele südamele, et kui lapsel on haigustunnused, sealhulgas kõha ja nohu (välja arvatud allergiline reaktsioon), siis palutakse jätta laps koju. See kehtib nii kooliõpilaste kui ka lasteaiaste kohta.

Kui haigustunnused tekivad haridusasutuses viibimise ajal, siis kutsutakse lapsele kohe

lapsevanem kooli või lasteaiada järele.

Üldine põhimõte on selline, et haridusasutused on viimased, mida sulgetakse. See tähendab, et lasteaiasid ja kooli hoitakse avatuna nii kaua kui võimalik. Kui haridusasutuses tekib viirusekõh, siis sellisele olukorrale lähenetakse juhtumipõhiselt, see tähendab ajutist klassipõhist või rühmapõhist sulgemist.

Kui on vaja haridusasutusi siiski tervenisti sulgeda, siis alustatakse vanematest õpilastest, kellel on lihtsam distantsõppega toime tulla.

Kui kool, lasteaiad, huvikool tegutsevad tavapäraselt ja ühtegi ajutist klassipõhist või rühmapõhist sulgemist ei ole, siis distantsõpet haridusasutuses lapsele tagama ei pea.

Hooligem üksteisest!
Head algavat kooliaastat!

Meremäe perearsti teemal

Perearst Jana Merisalu ja pereõde Piret Vesi andsid 10. augustil sotsiaalmeedia vahendusel teada, et alates 1. septembrist 2020 lõpetatakse Meremäe perearstipunkti vastuvõtt.

Teade Meremäe perearstipunktis vastuvõttude lõpetamisest tuli Setomaa Vallavalitsusele halva üllatusena, kuna ühtegi ametlikku teavitust kuni tänaseni, s.o 18. augustini vallavalitsusele ega vallavolikogule saadetud ei ole.

Setomaa Vallavalitsuse töötajad on saanud kodanikelt pahaseid telefonikõnesid, mistõttu tunneb vald vajadust tekkinud olukorda selgitada ning ümber lükata Terviseameti väiteid, justkui vald ei oleks oma kohustusi perearsti teenuse tagamisel ja säilitamisel täitnud.

Perearsti teenus on riiklik teenus, mida rahastab Haigekassa ja korraldab Terviseamet. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse 1 järgi

tähendab see seda, et Terviseamet kinnitab perearsti nimistust ja määrab või muudab perearsti teeninduspiirkonna ja nimistust piirsuurt.

Perearsti nimistule perearsti leidmiseks korraldab konkursi Terviseamet ning Meremäe perearsti nimistule teenindamist korraldab OÜ Terviseagentuur, mida rahastab Haigekassa arstiabi teenuse osutamiseks sõlmitud lepingu alusel.

Meremäe endine perearst dr Katrin Rahusoo lõpetas oma tegevuse 31.12.2018. Kuigi dr Rahusooi lahkumise aeg oli tol korral Terviseametile teada juba 2018. aasta algusest alates, ei suutnud Terviseamet Meremäe nimistule uut perearsti 1. jaanuariks 2019 leida ning jaotas perearsti nimistust inimesed, kes ise perearsti ei vahetanud, ümberkaudsete perearstide vahel ära. Seega oli riigi poolt perearsti teenus justkui Meremäe perearsti nimistust olnud ini-

meste jaoks tagatud.

Tekkinud olukord külvab palju segadust nii Meremäe perearsti nimistusse kuulunud inimestele endile kui ka kogukonnale ja vallale tervikuna. Vallavanem ja volikogu esimees pidasid aktiivseid läbirääkimisi, leidmaks lahendust Meremäe perearsti probleemile.

Oktoobris 2019. aastal sõlmisid Terviseamet ja OÜ Terviseagentuur lepingu, mis tagas võimaluse taasavada perearsti vastuvõtt Meremäe perearstipunktis.

OÜ Terviseagentuur haldab ka Värsk perearstinimistust ja võttis selle juurde tööle dr Jana Merisalu koos pereõega, kes võtsid patsiente vastu Meremäe perearstipunktis. Setomaa vald remontis selleks ruumid Meremäe endises perearstipunktis, võttis enda kanda perearstipunkti kommunaalkulud ning rahastas Meremäe perearstipunkti käivitamist, makstes OÜ Terviseagentuuri

rile 2019. aasta lõpus ühe-kordset toetust summas 2000 eurot. Kogu vallapoolne toetus on kokku suurusjärgus umbes 10 000 eurot.

Vald on teinud omalt poolt kõik võimaliku, andes OÜ Terviseagentuurile tasuta remonditud ruumid teenuse osutamiseks. Kuna tegemist on riikliku teenusega, mida korraldab Terviseamet, mis on sotsiaalministeeriumi hallatav asutus, siis kahjuks ei saa vald omalt poolt rohkem antud teemal kaasa aidata ning loodab, et Haigekassa ja Terviseamet selgitaksid kujunenud olukorda täpsemalt ning esitaksid selles osas oma seisukoha valla poolt Haigekassale ja Terviseametile esitatud kirjalike arupärimiste vastustes.

Setomaa vald jälgib asjade käiku mureliku meelega, kuid otsib paralleelselt aktiivselt erinevaid võimalusi, taastamaks perearsti vastuvõtt Meremäe perearstipunktis.

Setomaa Vallavalitsus

Rahvastikuminister Riina Solman Nedsajas.

Foto: Ulvi Oper

Rahvastikuminister väisas Setomaad

Ministri visiit meie valda oli oodatud sündmus ning eelkõlkkulepped Riina Solmani ja tema meeskonna saabumiseks olid ette valmistatud juba möödunud aasta jõulude ajal, rääkis üks vastuvõtjatest, Setomaa Liidu kultuuri- ja välis-suhete nõunik Aare Hörn.

INDREK SARAPUU

Visiit kestis kaks päeva, 7. ja 8. augustil. Küllastuse esimesel päeval viibis minister Obinit-sas, kus Seto seltsimajas toimuvas vestlusringis anti ülevaade EV Pihkva konsulaarteenistuse tegevustest: üritused seto seltsiga, kalmistute kor-rashoid jne. Kõneldi üleilmsest eestluse programmist ning Setomaa võimalikust osast selles.

Minister külastas ka Härma küla, Obinitsa õigeuskirikut ning galeriid Halás Kunn. Här-mal võõrustas kõrget ametnik-

ku Setomaa Liidu juhatuse esi-mees ja Timmo talu peremees Margus Timmo.

Laupäeval kohtus minister Solman Nedsaja külarahvaga. Räägiti programmist „Noored Setomaale“ ja vahendati koge-must, kuidas tulla laiast ilmast Eestisse elama.

Minister tutvus ka vallakes-kuses vastvalminud kohalike maamärkidega: Värsk sada-ma, Petserimaa vabadussamba ning Reegi majaga.

Visiidi lõpetas tutvumine mullu aasta küla tiitliga pär-jatud Lüübnitsa külaga, mis paistab silma kui ettevõtlik ja hakkaja vene, seto ning eesti küla. Kohtumine oli küllkestav ja põnev ning kestis nii mõnigi tund kauem, kui oli plaanitud.

Ministrit saatsid Setomaa Liidu kultuuri- ja välissuhte nõunik Aare Hörn ja valla arendusspetsialist Ulvi Oper, kes mõlemad tõdesid, et sel-lised visiidid ja otsekontaktid on tõhusad ning aitavad valit-suseni viia teavet, kuidas tege-likult elu meie piirkonnas käib ning mis mured ja rõõmud elan-ikel on.

Setomaa kostipäev õnnestus hästi

Kostipäev kohvikus Helmeakaala' Polovinah. Foto: Jaanus Tanilsoo

ÜLLE PÄRNOJA

Setomaa ülmenekast kostipäevast võttis seekord osa rekordarv kohvikuid.

Kohvikute tagasiside publiku hulga osas ei ole veel laekunud, kuid senise info järgi võib juba öelda, et nii suure külastajate hulga taga on pole kunagi varem olnud. Eriti suured rahvahulgad olid kohvikus Helmeakaala' Polovinah. Et leelokooril on kogemust juba mitme aasta jagu ja meeskond on ka suur, siis saadi selle külaliste mahuga kenasti hakkama.

Kõik kohvikud olid väga tublid! Eriti tõstan esile kohvikut Õkva Üle Moro, sest see osales kostipäeval esimest korda ja suutis marsruudi esimese kohvikuna vastu võtta ootamatult palju külalisi. Lisaks oli seal mitmeid tegevusi ja tantsuõhtu.

Kuigi mitmes kohvikus sai soe toit pärastlõunal otsa, olid külalised positiivsed ja kiitsid oma kommentaarides paljusid kohti. Seega Seto kostipäev õnnestus sel aastal eriti hästi. Suur tänu ilmataadile, kes selles õnnestumises suurt rolli mängis.

Kagu Ühistranspordikeskus hakkab sotsiaaltransporditeenust osutama alates 14. septembrist

Euroopa Sotsiaalfond avalikustas meetme „Eakatele, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele tööle saamist toetavad hoolekandja ja tugiteenused“, mille eesmärk on selgitada välja kõige mõistlikum mudel, mille alusel sotsiaaltransporditeenust edaspidi kohalike omavalitsuste koostöös osutatakse.

Sotsiaalministeerium ja MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus allkirjastasid koostöölepingu inimeste vajadustele sotsiaaltransporditeenuse uue korraldusmudeli katsetamiseks möödunud aastal.

Koostöös Põlva- ja Võrumaa kohalike omavalitsustega ning Sotsiaalministeeriumiga osutab MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus vähemalt järgneval kahel aastal sotsiaaltransporditeenust kohalike omavalitsuste poolt teenusele suunatud inimestele.

Teenusele suunamise eelduseks on kohaliku omavalitsuse poolne inimeste vajaduste hindamine ja teenust hakkab osutama kokku 5 vastavalt kohandatud sõidukit, millest neli on võimelised vedama muuhulgas ka ratastoolis kliente. Üks sõiduk on kohandatud lamava reisija vedamiseks ehk on loodud tingimused raamiga transpordi osutamiseks. Sõidukid on vastavalt kliendi vajadustele varustatud ka abivahenditega, olgu need kas kargud või ratastool või trepitõstuk.

Osutatava teenuse hulka kuulub ka kliendi saatmise teenus: kliendi aitamise mistahes liikumisvõimest liikumisel kodust, haiglaruumist või muust avaliku teenuse hoonesisest ruumist mistahes korruselt sõidukini või vastupidi.

Sõltuvalt kliendi vajadustest

on teenuse korraldajal õigus võimalusel sõite liidestada kas omavahel või siduda avaliku liiniveo poolt osutatava teenusega.

Teenuse korraldamiseks, tellimuste edastamiseks, autojuhtide töö korraldamiseks ning arvelduse võimaldamiseks hankisid kolm pilootprojektis osalejat (Kagu Ühistranspordikeskus, Pärnumaa Ühistranspordikeskus ning Tartumaa Ühistranspordikeskus) ühiselt vajaliku IT-lahenduse. Vajaliku arenduse teostajaks osutus riigihanke võitja ettevõtte Ridango AS.

Vajalik IT-lahendus peab ajakava kohaselt olema esimese etapina kasutusvalmis paralleelselt teenuse osutamise alustamisega. Hangitav IT-lahendus võimaldab enda sotsiaaltranspordi sõite registreerida ning ka sõitude eest tasuda ÜHISKAARDIGA. Ühiskaart on kasutusel täna ühis-sõidukites üle Eesti. Olenemata kujundusest on ühiskaardid riskusotustavad. Ühiskaardi isikustamisel on sinna võimalik laadida raha ning tasuda ka pileтите eest sõidukites, kus see on nõutud. Isikustatud ühiskaardi kaotamisel on võimalik uue kaardi muretsemisel sinna jäänud vahendid ka sujuvalt üle kanda.

Kliendi poolt tasutav sisene-mistasu on sõiduks Kagu ÜTK teeninduspiirkonnas (Põlva- ja Võrumaa) 3 eurot. Sisene-mistasu makstakse ühekordselt sõidu tellimuse kohaselt, mis sisaldab edasi-tagasi sõitu ühe tellimuse raames samal kuupäeval.

Teenust hakkab osutama riigihanke käigus võitjaks osutunud, seni reisijate tellimusve-dusid ning liinivedusid osutanud ettevõtte ABuss OÜ.

Kagu Ühistranspordikeskus

Kuidas jäätmetest vabaneda ning kuhu ja mida tuua?

Prügistamine on heaoluga kaasas käiv nähtus ja sellest ei pääse ka kõige parema tahtmise juures – kus on elu, on ka prügi. Prügi on probleem, kuid selle äraandmiseks püüab nii omavalitsus kui ka erinevad keskkonnametid koos vastavate firmadega anda oma parima, et elanikel oleks selge, kuhu ja milline jääde käib, kuhu see tuleb tuua.

INDREK SARAPUU

Endast parima peavad andma kõik elanikud, sest koostöös ja üksteisemõistmises jõutakse parimate lahendusteni. Et prügi ka õigesse kogumiskohta jõuaks, vastutavad kõik. Suvisel ajal tekib erinevat sorti jäätmeid alati rohkem. Kui ilmad halvad, siis pole ka suuremat korrastamistuhinat. Suviti saabuvad meie val-las asuvatesse elamistesse ka need, kes tavaliselt seda ainult kolmel kuul kasutavad.

Tuletame teile kooliaasta hakul meelde, kuidas meie val-las prügikorraldusega lood on ja kuhu mis jääde käib ja kus neid kogutakse. Kahjuks on inimesi, kes arvavad, et konteinerisse võib tuua ükskõik mida alates olmesõlgist kuni ehitusprügini, leitakse, et kast on kast ja toon, mida tahan. Pärin nii see ei ole ja see pole ka aus teiste ja ausate ning seaduskuulekate inimeste suhtes.

Paberi ja papi konteinerid asuvad Värskas jäätmejaamas, Pikk 13 (Värskas kool) ja Pikk 12 (vallamaja), Värskas Sanatooriumi prügikastide ja Meremäel kortermajade juures.

Segapakendi konteinerid asuvad Värskas, Olerex tankla, OJ kogumiskoha juures, Mikitamäe jäätmejaamas ja Meremäe vallamaja juures. Nende konteineritega majandab Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ (ETO).

Lisaks on segapakendiga

Obinitsa Külakeskuse kõrval on esindatud kõik tavaprügi sorteerimise konteinerid.

Foto: Indrek Sarapuu

tegelev ka Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO), mille konteinerid asuvad Obinitsa Külakeskuse parklas, Määsi, Miikse, Uusvada, Võmmorski küla-des, Treski ja Sesniki bus-sipeatustes, Mikitamäe kooli juures, Laossina kalmistul ja Värskas alevikus Järvesuu täna-va korrusmajade parklas.

Samuti on segapakendi konteinerid ka veel MTÜ Eesti Pakendiringlusel ja need asuvad Kalatsova, Mikitamäe, Võõpsu, Meremäe, Matsuri, Saatse küla-des ja Värskas alevikus.

Ohtlikke jäätmeid saab aga tuua jäätmejaamadesse, mis asuvad nii Värskas kui Mikitamäel. Samuti korraldab Meremäe piirkonnas AS Eesti Keskkonnateenused iga aasta kolm jäätmeringi, kus võetakse vastu ohtlikke jäätmeid, vanu rehve, vanapaberit ning pappi, elektri- ja elektroonikaseadmeid ning nende jäätmeid, vanametalli, puhast lehtklaasi ja kasutuskõlblikku mööblit.

Kui on aga küsimusi, tasub neid julgelt küsida vallavalit-suse majandusspetsialist Lauri

Saare (tel 796 4746, 520 4526, lauri.saar@setomaa.ee) käest ja vaadata ka Setomaa valla kodulehte keskkonna teema alt.

Hoolime üksteisest ja too-

me oma jäätmed õigesse kohta ja ärme tassime neid suvaliselt konteineritesse või veelgi olulisem, ÄRA JÄTA PRÜGI ÜLETÄITUNUD KONTEINERI KÕRVALE!

Pane tähele!

Paberi ja papi konteineritesse tohib panna ainult pappi ja paberit

- **Tohib tuua:** pappkastid ja -karbid. Paberist pakendid (näiteks paberkotid, pakkepaber). Lamineerimata kartong, lainepapp.
- **Ei SOBI:** Määrdu-nud või vettinud paber ja papp, fooliumi või kilet sisaldav paber, papp ja kartong (näiteks mahlapakid). Pehmepaber (näiteks tualettpaber), mähkmed ja hügieenisidemed. Kile, foolium, kopeerpaber või vahtplast.

Segapakendisse peamiselt pakend

- **Segapakendisse sobib** tarbe- ja toidukauba plastpakend (näiteks jogurti- ja võitopsid, õli-, ketšupi-, majoneesi-, šampoonipudelid), plastkarbid. Muud plastpakendid. Joogipudelid, kilekotid, pakke-kile. Metallist konservpakendid (nt konservikarbid). Alumiiniumist ja plekist joogipakendid. Toidu- ja joogipakendite metallkorgid ja -kaaned.
- **Ei SOBI:** Plastist mänguasjad, kummist tooted, hügieenisidemed, mähkmed. Ohtlike ainete-ga määrdu-nud pakendid (näiteks kodu-keemia pakendid). Ohtlike ainete-ga määrdu-nud pakendid (näiteks liimi-, värvi- ja lahustipakendid). Ohtliku aine määrgisega tähistatud toodet sisaldavad pakendid, määrdu-nud või toodet sisaldavad kartongpakendid.

NB! Paber- ja kartongpakend kogutakse ühes konteineris koos segapakendiga ainult juhul, kui segapakendi konteineri vahetus läheduses ei ole eraldi paber- ja kartongpakendi kogumise konteinerit.

Kas Sina teadsid, et meie planeet on äikeseplaneet, millel tekib aastas keskmiselt 45 000 äikesepilve?

Kuna Eestimaa ilm on heitlik ning suve lõpupoole kohtab nii päikest kui ka äikest, siis peatume selle kuu teemana just käitumisel äikesepilve korral.

Igapäevaselt on mõistlik jälgida ilmaennustust ning enne tormi- või äikesehoiatust on soovituslik korjata õuest kokku igasugused lahtised ja lendumisevad asjad, eemaldada kodumasinad ja elektroonikaseadmed elektrivõrgust ning võtta vooluvõrgust välja side- ja antennikaablid. Auto on mõistlik võimalusel parkida lagedale või garaaži.

Alati peab arvestama ka võimaliku elektrikatkestusega, seega kontrolli üle kodused varud (vesi, küünlad, toit, ravimid jne) ning lae täis mobiil-

telefoni aku ja kodus olevad akupangad.

Kõige parem on äikesepilve ajal

viibida siseruumides, sulgedes kõik ukse-d ja aknad, või viibida kinnises autos. Kindlasti ära

varju üksikute puude, metallmastide ega -aedade lähedale, kuna välgutabamuse võimalus on seal suurem.

Äikesepilve ajal tuleb samuti meele pidada, et majas ei tohi tuld teha, kuna laetud osad suitsus toimivad pikse-vardana. Samuti ei tohiks lasta kraanist vett, kuna vesi on hea elektrijuht.

Ära räägi võrgutelefoniga (või põhjustada elektri- või akustilise šoki).

Kui sul ei õnnestu vältida äikesepilve ajal liikumist, siis hoi-a eemale mahalangenud elektriliinidest ja teavita nendest Elektrilevi rikketelefonil 1343.

Täpsemat infot saad Ole Valmis! mobiilirakendusest. Naiskodukaitse

LUHAMAA MARJA- JA UBINALAAT

12. septembril
9.00 -15.00
Luhamaa külaplatsil

Esinejad Tegevusi lastele
Õnneloos

Praktilised nõuanded marjapöösaste ja viljapuude hooldusest

Muusikat teeb Matis Leima

Too oma huvitav marja- või õunahoidis näitusele ja degusteerimiseks - selgitame välja parima toote!

erekais8@gmail.com
58040675

Laada korraldamist toetavad: Luhamaa Külaisel, Setomaa Programm

Triinu-Liis Tarros pälvis aasta noore tiitli

11. augusti õhtul tänas ja tunnustas SA Võrumaa Arenduskeskuse juhatus liige Tiit Toots Obinitsas maakonna silmapaistvamaid noortevaldkonna tegijaid. Aasta noore tiitli pälvis Setomaa noorsootska Triinu-Liis Tarros.

Tunnustusüritus toimus Obinitsa puhkemajas Võru maakonna noorte suvepäevade raames. Kokku esitati 14 kandidaati, kellest kuus said maakonna aasta laureaadi tiitlid. Käesoleval aastal otsustas maakondlik konkursi hindamiskomisjon anda välja kaks aasta noore tiitlit, kuna kandidaadid saavutasid tasavärgise punktiskoori ning nad on igati tunnustamist väärt noored. Aasta noortetühenduse tiitlit sel aastal välja ei antud, sest nimetatud kategooriasse kandidaate ei esitatud.

Oma tervitussõnadega avaldas Tiit Toots rõõmu selle üle, et meie maakonnas on noortevaldkonnas palju vahvaid tegusid ja väarikaid kandidaate. Ta tunnustas noori nende ettevõtlikkuse eest ning rõhutas, et just nii kasvavadki tulevikutegijad – esialgu vaikselt oma koolis või noortekeskuses aktiivselt tegutsedes kogemusi omandades, millest hiljem jõutakse üleriigiliste ning isegi rahvusvaheliste tegude juurde. Samuti tänas Tiit Toots kõiki noorte toetajaid. Ühtlasi avaldas ta kohalolnud noori vaadates lootust, et järgmistel aastatel võiks kandidaate olla veelgi rohkem. Tänuürituse võib kokku võtta ühte kandidaati iseloomustanud sõnadega: kes

Võru maakonna noortevaldkonna aasta tegijad, keskel Triinu-Liis Tarros.

Foto: Reigo Jänes

Võru maakonna noortevaldkonna silmapaistvamad tegijad

- Aasta noorsootöötaja 2020 – Liina Loosaar
- Aasta koostöö noorsootöös 2020 – Kerli Kõiv, rahvusvaheline projekt Zackathon
- Aasta tegu noorsootöös 2020 – Verner Teder, Lõuna-Eesti Ekstreemspordi Klubi (LEEK)
- Aasta noor 2020 – Triinu-Liis Tarros
- Aasta noor 2020 – Lisette Heitur
- Pikaajaline panus noorsootöösse 2020 – Egle Kõva

palju teeb, see palju jõuab. Julget pealehakkamist ning vahvaid uusi ideid noortevaldkonna tegijatele!

Tunnustusürituse aitasid korraldada Setomaa vald ja valla noored koos noorsootöötajatega. Öhtujuhiks oli Lauri Mäeseppe ning muusikalise etteaste tegi Seto Kuningriigi

parim pillimees ning Nedsaja Küla Bändi liige Toomas Valk. Vahva ürituse lõpetas ühine tassikookide söömine ja tantsuõhtu.

Maakondlikule noortevaldkonna tunnustamiskonkursile sai kandidaate esitada 22. maist 10. juunini. 15. juunil valis viieliikmeline žürii

välja maakonna aasta tegijad. Žüriisse kuulusid Võrumaa Arenduskeskuse esindaja Kertu Pehlak, Võru maakonna Noorsootöö Nõukoja esindaja Triinu Arund, noorte esindaja Emil Aništšenko, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse esindaja Kerli Kõiv ning maakonna huvijuhtide esindaja Anu Koop. Samuti valis komisjon välja kandidaadid, keda esitada sügisel üle-eestilisele noortevaldkonna tegijate tunnustuskonkursile.

Noortevaldkonna tunnustusüritus toimus tänu SA Võrumaa Arenduskeskuse, Võru maakonna Noorsootöö Nõukoja, Setomaa valla, Obinitsa puhkemaja ja Setomaa kultuurikeskuse koostööle.

Võrumaa Arenduskeskus

Seto suveülikool kutsub vii pääle

HELEN KÜLVIK

Pühapäeval, 13. septembril, toimub Seto Instituudi traditsiooniline suveülikool. Kui algusaastatel peeti ülikooli tõesti suviti, siis viimast aastat on tarkust taga nõutud sügiseti: bussireisidel, mil nimeks „Ülikool rattil“. Tekkinud on väike, üsna kindel, ehki pisut vahelduv seltskond, kellega on tore, hariv ja lõbus üks sügisene päev Setomaal mööda saata. Igal aastal on lektoritena kaasas erinevate elualade asjatundjad, kes osalejatega oma teadmisi jagavad.

Juba eelmisel sügisel tuli koos teiste „suveüliõpilastega“ mõte, et maa peal käidud küll, läheme nüüd vee peale. Nõnda sünnibki: 2020. aasta suveülikool viib meid suure vee peale ning kannab seetõttu nime „Vii pääl“. Setomaa mõistes on suur vesi mõistagi Pihkva järv ning eelkõige Värskla laht. Seilame Seto Line'i laevaga Värskla lahel ja Pihkva järvel kuni Lüübnitsani ning teeme tiiru ka Orsava järvel. Jutuks tulevad traditsiooniline kalandus, veeteede ajalugu, Värskla lahe ja Pihkva järve loomastik ja linnustik, järvemuda kasutamine, Värskla lahe ranniku aja-

Pane tähele!

- Koguneme 13. septembril kell 10 Värskla sadamas ja seilame umbes kella 14-ni. Kindlasti tuleks panna selga soojad riided ja varuda kaasa veidi toidupoolist, külma ilma korral soe jook.
- Osavõtumaks 5 eurot (tasuda kohapeal).
- Palume ette registreerida: info@setoinstituut.ee või tel 5294033 hiljemalt 7. septembriks.

looline asustuspilt ning piiriteema – tegemist on ju piiriveekoguga Eesti ja Venemaa ehk koguni Euroopa Liidu ja Venemaa vahel.

Lektoriteks on lubanud tulla setost zooloog Nikolai Laanetu ehk Kolla, kes on kogu elu uurinud just vee-elustikku, ja ülikooli veteran-lektorid Heiki Valk ja Arvis Kiristaja. Värskla lahe linnustikku tutvustab samuti seto soost bioloog-orнитoloog, Eesti ornitoloogiaühingu esimees Margus Ots ning kohal on politsei- ja piirivalveametis esindaja, kes räägib piiriga seonduvast.

Nagu igal varasemalgi aastal, on kõik osalejad oodatud ka ise mälestusi, teadmisi ja arvamusi jagama.

Lobotka küla tegus poolaasta

Lobotka külas on olnud tegus ja tore poolaasta. Külarahva koostöö ja pealehakkamine on toonud külla uusi sündmusi, külalisi, vahendeid ja muud põnevat.

TRIINU KOTOV

Aasta algas välktalguga. Korrastati Lobotka külaplats ja sadam, et olla valmis põnevateks ettevõtmisteks.

Setomaa Edendüsfond (SEF) on andnud Lobotka külale võimaluse oluliste objektide rajamiseks. Eelmise aasta lõpus valmis SEFi toega külakiik, mis on meelitanud külaplatsile aega veetma lapsi ja noori. Sellel aastal valmib suurkaev, mis varustab puhta joogiveega külaplatsi külajaid kui ka korraliku joogiveeta talusid.

Eesti Post kutsus juunikuus kogukondi üles grupipostkaste paigaldama. Tänu kampaniale on Lobotka külas seitse uut grupipostkasti.

Juulis õpetati külaelanikele, kuidas ohtusid ennetada ja ohulukorras käituda.

Foto: Lobotka Küla Selts

Pidamata ei jäänud ka jaanipäev. Ikka koos külarahva ja sõpradega süüdati külaplatsil võimas jaanituli.

Juulis toimus Lobotka küla elanikele koolitus, kus õpiti ohtu ennetama ja ohulukorras käituma. Lisaks sai iga talu endale kingituseks tule-

teki ja külarahva ühiskasutusse läheb seitse päästevesti. Vahendid soetatil tänu kogukondliku turvalisuse toetusele ja külarahva oma panusele. Koolituse koostööpartneriks oli Päästeamet.

Augusti alguses oli külarahval au ja rõõm kohtuda Lobot-

ka külaplatsil meie rahvastikuminiistri Riina Solmani ja tema meeskonnaga, et tutvustada küla ajalugu ja tegemisi, rääkida hetkeolukorrast ja tulevikuplaanidest.

1999. aastast Lobotka külas toimunud traditsiooniline sündmus Muinastulede öö on saamas külarahva jaoks uue hingamise. Suured pidustused on viidud teise piirkonda. Sellel aastal algab 29. august Lobotka küla laste- ja noortepäevaga ning lõpeb üheskoos tulede süütamisega külaplatsil ja sadamas. Sündmust toetab Setomaa vald.

Suve jooksul on Lobotka Küla Selts soetanud ja soetamas kohaliku omaalgatuse fondi (KOP) toega uusi mänguvahendeid, et muuta Lobotka külaplats atraktiivseks vabaaja veetmise kohaks kogu perlele.

MTÜ Lobotka Küla Selts tänab kõiki tegusaid ja toredaid Lobotka küla inimesi ja toetajaid.

Lobotka küla tegemistel saab silma peal hoida Facebooki lehel MTÜ Lobotka Küla Selts.

XXVII Seto Kuningriigi VÄIKO-KUNINGRIIGIPÄEV

4. septembril Saatse muuseumi õuealal

kell 13 päeva avamine

aktiivsed tegevused maastikumängud õpitoad

kell 17.30 noorsootska valimine

päeva lõpetame etnodiskoga

Platsil on: avatud kohvik mänguala puhkeala

Päeva juhib Triinu-Liis Tarros

12.30–13.00 kogunemine ja rongkäik
13.00 pidulik avamine / avasõnad
13.30 maastikumäng matkarajal
15.00 söögipaus
15.30 noorsootska räägib oma aastast Setomaa noorte fotokonkursi autasustamine
16.00 töötoad Saatse muuseumi platsil
17.30 noorsootska valimine – traditsioonilised tegevused on segatud takistusrajaga
19.00 päeva lõpetab etnodisko, puldis on DJ Kermo Kukk

Lisainfo: noorsootoo.keskus@setomaa.ee, tel 5171796

Värskä OK Peko orienteerujad.

Foto: Raul Kudre

Esimeste võistlustega Setomaale medalisadu

REIN ZAITSEV

Sportivaldkonnas on rahvusvahelised võistlused veel täielik haruldus, küll on selle võrra tihedama kalendri ja konkurentsiga Eesti võistlused. Peale sunnitud pausi olid ühed esimesed võistlused Eesti meistritiitlitele rattaorienteerumises. Rattaorienteerumise 2020. aasta medalitele võisteldi 25.–26. juulil Saku alevikus, kust Setomaale töid OK Peko liikmed kokku 23 medalit.

Põhiklassis tuli Daisy Kudre kolmekordseks Eesti meistriks, võites nii sprindi, lühiraja kui tavaraja, Doris Kudre võitis samas klassis hõbemedali sprindis ja lühirajal. Noorteklasside medaleid võitsid viis Peko liiget. Mari Linnus N20 vanuseklassis ja Mihkel Mahla M17 vanuseklassis krooniti

Setomaa kergejõustiku-õhtutel kaotajaid polnud

REIN ZAITSEV

Setomaa valla kergejõustiku-õhtud toimusid juunist augustini valla kolmes erinevas kohas: Meremäel 17. juunil, Mikitamäel 8. juulil ja Värskas 5. augustil. Igal õhtul võisteldi 3–4 erineval kergejõustikualal, sprindis, kettaheites, kaugushüppes, kuulitõukes, kõrgushüppes, 1000 m jooksus ja 470 m jooksus. Kokku osales 44 erinevat kergejõustikuhuvilist, kes tegid 106 erinevat starti. Kaks sportlast osalesid kõigil kolmel võistlusõhtul. Ilm soosis meid kõik korrad ning kõik sportlikud õhtud möödusid meeleolukalt.

Sellised kergejõustikuõhtud on võimalus kõikidele, väikestest kuni eakateni ning sportlik ettevalmistus varieerub samuti algajast kuni Eesti paremateni. Tõsisel harrastajatel oli võimalus teha üks pingevaba võistlusstart ja nii mõnigi osaleja tegi esimese heite, viske või hüppe paljude aastate tagant või sai mingit ala suisa elus esimest korda proovida. Kaotajaid nendel õhtutel ei olnud, kõik võitsid vähemalt osalejamedali.

kolmekordseks Eesti meistriks ja sprindi kuldmedali võitis Leana Jete Korb N17. Olle Ilmar Jaamale tuli M17 klassis hõbemedal lühirajal ning sprindi ja tavaraja pronksmedal, Timo Kudre M17 klassis sai hõbemedal tavarajal ja pronksmedal lühirajal.

Veteranidest võitis N40 vanuseklassis Epp Käpa meistritiitli sprindis ja lühirajal, tavarajalt hõbemedal. Raul Kudre tuli Eesti meistriks M50 vanuseklassi tavarajal ja hõbemedal sprindis. Indrek Mahla võitis pronksmedali M40 vanuseklassi sprindis.

Kiireim mees, keda Setomaalt võtta

REIN ZAITSEV

Karel-Sander Kljuzin on värskelt Eesti meister 800 m jooksus ja nagu ühes pildiga ülekandes ütles ajakirjanik Timo Tarve, kiireim mees, keda Setomaalt võtta on.

103. Eesti kergejõustiku meistrivõistlused toimusid

8.–9. augustil Tallinnas Kadrioru staadionil. Keskmaajooksudes oli stardis kogu Eesti meistritiitli 800 m jooksus Karel-Sander Kljuzin ajaga 1.52,13, edestades teiseks jäänud hetke edetabelijuhti Rasmus Kiselit 0,45 ja kolmandaks jäänud Enari Tönströmi 0,82 sekundiga.

Karel-Sander võitis Eesti meistrivõistlused kokku nii: „Esimesel päeval sai joostud 1500 m, mis algas rahuliku kulgemisega, kuid arenes väga metsikuks, viimased 800 m vaheaeg tuli 1.58, kui 600 m oli joostud, lükkas Tiidrek Nurme käigu sisse ja hakkas valu andma, minu jaoks viies koht ja uus isiklik rekord 3.59,81.

Uue päeva sama ilus ilm tõi vägevad emotsioonid. Enne [800 m jooksu] starti ennast kõige värskemana ei tundnud, aga suutsin seda, mis eelmine aasta jäi 0,05 sekundi kaugusele. Lisaks uus isiklik rekord 1.52,13, mis sai parandust tervelt ühe sekundiga. Tänu kõigile, kes karjusid nii raja ääres kui ekraanide ees!“

Eesti meistrivõistluste 800 meetri jooks, vasakult Karel-Sander Kljuzin, Enari Tönström (nr 179), Sten Ütsmüts (nr 162), Rasmus Kisel (nr 28).

Foto: Marko Mumm / EKJL

19. septembril 2020 algusega 10.30

XX Lüübnitsa sibula- ja kalalaat

Peasinejateks Ans. „Väliharf“ ja „Sünne Valtri Bänd“

Esmakordselt Lüübnitsa laval tantsutrupp MODUS

Suur kala ja sibulapatsi valmistamise õpituba

Laadakülastajale pilet 2€, kuni 10a. tasuta

Parima sibulapatsi väljaselgitamine

Lisainfo Raili Möttus, tel: 56293445

Üritust toetab Setomaa Programm

ÜMBER VÄRSKA JÄRVE jooks / kõnd

24. september 2020 kell 18.15

Eesmärk

Populariseerida jooksu- ja kõnniharrastust kui tervislikku liikumisviisi looduses.

Värskä järv

Hoiusta oma tooteid Obinitsa külmhoones!

Kõigil, kellel on vajadus hoiustada midagi -18°C juures, on võimalus seda teha Obinitsa külmhoones. Näiteks saab hoiustada taimi, marju, seeni, köögivilja, pakitud lihakaupa, saunavihtasid jne.

Täpsemat infot hoiustamisvõimaluste ja -tingimuste ning kokkulepete osas saab järgnevatel kontaktidel: Neeme Tulp, tel 503 7413, neemetulp@gmail.com või Margus Timmo, tel 5622 2886, timmo@kagureis.ee

XIII Seto Kongress

9. oktoobril 2020 Verskah

9. oktoobril 2020 korjumi kokko Verskahe XIII Seto Kongressist. Järgminõ aastak saa 100 aastakka, ku Petseri liinah peeti I Setu Kongressi.

Sis olle Setomaa üts, no' olõ mi jaet katõ riigi vaihõl. Petserimaal Elli 64 000 inemist, no' 21 000 inemist. Mõni aastak ildampa rahvalugõmisõl andsõ 15 000 inemist üles hinnäst setona, viimätsõ rahvalugõmisõ aigu 2011. aastagal 12 500 inemist. Tuuvoori kõnõli suurõmb jago setodõst seto kiilt, parhilla' vaest, ku hõste, sis poolõ.

Muial olti õnnõ elämäh Sibiräh, pääminõ jago Elli Setomaal. No' eläs suurõmb jago liinoh – Tarto, Talin, Võro, Põlva, Viljandi ni tõesõ Eestimaa liina' ja kotusõ omma' setodõ kodost.

Sis olle laulutarkus ja tiidminõ, no' kirätarkus ni tiidminõ. Sis olle inämbüs põllumehe', mõni ka kaupmiis. No' om põllupidäjit veidõ, kõgõ muu pääle om opitu. Sis olle veidõ koolih känuu setosit, no' omma' pallõ' korgõ kooli lõpõtanu'. 20. juulil 2020 Verskah Petserimaa Vabadussamba man saisõ kindralipagonidõga setost Petseri poiss. Koh korgidõ kotsidõ pääl seto' kõik parhilla' omma', jovva-i üleski lukõ'. Seto leelo om UNESCOh ja Obinitsa om olnu soomõ-ugri kultuuripääl.

Soo om vähäne jago tuust, mis 100 aastagaga om Setomaal tõesõst saanu.

Hüä seto rahvas Setomaal, Petseri poolõ pääl, Sibiräh, Eestimaal ja Eestimaa liinuh, valigõ' augusti- ja septembrikuuh hindä siäst XIII Seto Kongressi saadigu'. Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liikmõ' tahtva' tulla' Talina, Tarto, Võro, Põlva ni tõisi liinu ja maakotsidõ setodõ mano,

HÖRNA AARE

Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo päävanõmb

kohe näid kutstas, õt kõnõlda' XIII Seto Kongressi tegemistõst ja arotamistõst. Seto' ja setomiilse' inemisõ', tulgõ' ka ilma toolda, õt saadikist olõt valit, 9. oktoobril 2020 Seto Kongressilõ. Arotami, mis om meil õnnahanu ja kõrda lännu ni minkõga om kõhnastõ. Mitä mi kõik kuuh seto rahvana saa üteh tetä'.

10. oktoobril 2020 vahtsõst valit Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo ja sootska Leima Arne Verskah pallõsõ' märgotama tuust, mis meid uut iih järgmitsõ' 50–100 aastakka, mis om kipõ hummõnidsõ päävä tegeminõ ni minkõ jaost tulõ võtta' aigu ni säädä' atra.

Noo' 100 aastakka omma' näüdänü', õt Setomaa ja seto' püsüsõ', seto miil, leelo ja hindäperrä tiidminõ hoitus käeh ka Sibiräh ni Eestimaal ja Eestimaa liinuh.

Mi elä ilma otsani ni tšuu üle tuu ka.

XIII Seto Kongressi päväkõrd

10.00–10.15 Seto hümn

Kongressi rakõndaminõ:

- Juhatajidõ kinnitõminõ
- Üleskirotaja kinnitõminõ
- Inemisi ja helüde üleslugõjidõ kinnitõminõ
- Kodokõrra tutvast tegeminõ
- Päväkõrra tutvast tegeminõ
- Inemisi üleslugõjidõ aroandminõ

10.15–10.30 SKVK päävanõmba ettekannõh Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo (SKVK) tüüst kongressidõ vahelitsõl aol – Hörna Aare
Setomaa ja hõimurahvidõ läbikäuminõ – Hörna Rieka

10.30–11.15 I TEEMA: Setomaa umavaltus uma majandusõ ni kultuuri püsümise hoitjana
Ettekandõ:
▪ Kudre Raul – Midä Setomaa vald om toonu
▪ Timmo Margus – Setomaa Liidu roll kogokunna, ettevõtõlusõ, perimuskultuuri hoitjana seeni' ja tulõvikuh
▪ Leisi Kuldar – Setomaa võimalusõ kõrvaltkaeja pilguga

11.15–11.30 Vaheaig

11.30–12.15 II TEEMA: Setomaa noorõ' ni seto noorõ' üle ilma
Ettekandõ:
▪ Tarrosõ Triinu-Liis – Nuuri elo Setomaal
▪ Grünbergi Maria – Nuuri võimalusõ oppi' seto kiilt välähpuul Setomaad
▪ Variksoo Elena – Seto language in Russia: yesterday, today, tomorrow

12.15–13.00 Lõunasüük

13.00–13.55 III TEEMA: Kultuur. Perimüse püsüminõ
Ettekandõ:
▪ Järvelilli Rein – Hindämääramise teema
▪ Tormi Piret – Seto – olla' vai olku-ui? (To be or not to be, that is the question, W. Shakespeare)
▪ Raudoja Ahto – Seto Instituut 10 – Tiidmisõ' vai Setomaa tiidüs, kuiss edesi?

13.55–14.05 Partsu Triin – Petseri rajoonih seto maiõ ja talodõga olõva' küsimüse'

14.05–14.20 Ettekannõh otsussidõ ja papõrdõ kotsilõ. Otsussidõ, papõrdõ tutvustaminõ

14.20–14.35 Vaheaig

14.35–14.50 Registreerit sõnavõtu':
▪ Tarto – Noormetsa Maria – Seltsi iistvidämisõ ja takastoukamisõ murrõ'
▪ Põlva – Maria Rahasepp – Põlva jao setodõ murrõ' ja rõõmu'
▪ Talin – Nassari Elvi – Kas seto kiil Talinah hääs kogoni ar'?'
▪ Võro – Toomiku Siiri – Võromaa ja Võro nulga setodõ murrõ' ni rõõmu'

14.50–15.15 Otsussidõ, papõrdõ, memorandumi arotaminõ. Ettepanõki'

15.15–15.45 Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo kandidaatõ tutvustaminõ, valiminõ

15.45–16.00 Vaheaig

16.00–16.30 Otsussidõ ja memorandumi ülekaeminõ, hääletõminõ
16.30–16.40 Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo valimistõ tulõmuisi tiidõandminõ, kinnitõminõ
16.40–16.50 Sõnavõtu'. Päävä kokkõvõtminõ

Pildistõminõ Iloõtak

XIII Seto Kongressi tsõõriklaud „Üle ilma setodõ kaasaminõ“

10. oktoobril 2020 Verskah kell 10.00–14.00 listvõtja Leima Arne

Teema':

- Setodõ parhillanõ olõminõ üle ilma
- Noorõ'
- Perimüs, seto kiil
- Kotusõpääl ülessäet märgotusõ' ni ettekandmisõ'

Suur ja väiko maaräpäiv

TOMINGASE MARILI

Tarto Ülikooli 2. aasta doktorant

Setodõl om kats olulist Pühä Maaräpäivä köüdet pühä: 28. augustil suur ja 21. septembril väiko maaräpäiv. Nime perägi või üldä', õt katõst pühäst olulitsõmb om suur maaräpäiv. Kuis nuid kerigupäivi om Setomaal peet, midä nuil päivil tetti ja määne om näide aoluulinõ taust – tuud kaegi sooh kirotusõh.

Ma eis' olõ varahambatsõst aost tutvõ õnnõ suurõ maaräpäiväga, olõ olnu tuul kerigupühäl ka Tarto Pühä Aleksandri kerkoh. A väiko maaräpäivä pidõminõ olõ-õs mullõ tutvõ ja nii tahtsõgi perrä uuri', määne ol' tuu pühä pidõminõ ja kuis nuu' kats maaräpäivä uma-vaihõl olli' köüdet.

Suurt maaräpäivä kutstas Setomaal rüämaaräpäiv, vin-

Maarä ilmutaminõ. Postkaart, Petseri 1936.

ERA kogo

ne nimega uspeenja (uspenije), mis om eesti rahvakalendrih kah rüämaaräpäiv (rukki-maaräpäiv), a tuud peetas 15. augustil – 13 päivä varahampa, ku õigõusukalendri perrä om setodõl.

Kerikih om suurt maaräpäivä peet Pühä Maarä taivahe minemisõ päävanä. Tuu oll' suur pühä, inne vil ka paastõti kats nädälit. Suurõst maaräpäiväst väikohe jääs kol' nädälit edesi.

Suurõ maaräpäivä pühä om köüdet ka arstmisõga. Hiemäe Malle raamatuh „Eesti rahvakalender V“ om ar' nimmat mitmit kumbõkirotuisi, kuis suurõl maaräpäiväl papp maastõrah inemisi arstõ ni kuis sääl oll' ka suur laud, täüs õgasuku paastusüüke.

Suurõl maaräpäiväl viidi maastõrahe rüki, leibä, ka kohopiimä. Rahvas kogosõ maastõrahe mano, koh peeti ka sügõselaato, sinnä' kogosi kokko ka pallõ nuuri inemisi. Pääle kauplõmisõ otsti laado pääl ka tallo suviliisi. Rahvas mälehtäs jo vanast aost, õt tuul päiväl oll' teie pääl ilma-du hulga rahvast käumah, eis-

ki kafusõ' lubati tuul päiväl laadolõ.

Setomaa suurõ maaräpäivä kumbõ' olli' hüä lähkõsõ' vadja rahva ja Kurõmäe maastõrahe rahva kumbidõga: nuuh paigoh niisamatõ tuudi kerikihõ andit viläsaagi kõrdaminekist, tetti arstimisi ni peeti laadopäivi.

Suur maaräpäiv oll' ka päiv, minkõ ümbre arvõstõdi rüäpõimmisõ ja külviaigu: rügä tetti maaha suurõ ja väiko maaräpäivä vaihõl; suurõl maaräpäiväl nakaas pääl rüäsiimne maaha külbinõ – tuust ka rüämaaräpäivä nimi. Pääle nakaas sis ka sügõsene tindipüük.

21. septembril peeti Setomaal väikõ maaräpäivä (väikõmaaräpäiv), midä eesti rahvakalendrih tundas ka ku hussimaaräpäivä ja midä peetas 8. septembril. Kerigu traditsiooni perrä om tuu Pühä

Maarä sündümisõ päiv ja seto kombidõ perrä om tuu nii kerigu-ku küläpühä.

Ku muial Eestih om hussimaaräpäivä köüdet uskminõ, õt kõik hainaalosõ' läävä' tuust pääväst ar' uusõhe ja mõtski naka puhkamma, sis Setomaal arvati tuud johtuvast viissenjapäiväl, 27. septembril. Setomaal arvõstõdi, õt pääl väikõmaaräpäivä võidsõ jo' minnä' suuhu kurõmarju korjamma.

Väikõmaaräpäivä peeti ka õks suurõst pühist – õga pääl marakorjamisõ määndsitki suurõmbit töid tohi-is tetä'. Tuul päiväl pidi süümä kurõmarju ni ubinit. Väikõmaaräpäiväl sai otsa ka õitsih käuminõ – üüse inne väikõmaaräpäivä jäi hobõssidõ vaht õitsihe õnnõ ütsindä. Vahilõ töiõ' töösõ' õitsilõsõ' tenost karameelkit ni viina. Hummogu tulli' kokko mitmõ külä õit-

silisõ', kiä' sis üteh lauli' ni kul'adi'.

Parhillatsõl aol om suur maaräpäiv niisamatõ Petseri maastõra suur pühä, kohe rahvast tulõ kokko Setomaalt ni kavvõmbastki. Peräst kefkõot peetas Nedsäjä küläh kirmast ni suurt maaräpäivä peetas õgal aastal ku küläpäivä, koh rahvas kokko saa. Väikõmaaräpäivä peetas palvusõga tsässõnah, perrä tulõ kirmas küläplatsil pääl.

Kirotus om Tarto Ülikooli 2019. a ainõkava „Seto elolaat, elahüsala' ja perimuskultuur“ (vidõsnik Nassari Elvi) arvõstustüü. Kirotusõ luumisõl om kasutõt raamatit: Hiemäe, Mall „Eesti rahvakalender V“ (1991) ja Rantasalo, Aukusti Vilho „Der Ackerbau im Volksberglauben der Finnen und Esten mit entsprechenden Gebräuchen der Germanen verglichen II. Sortavala: Suomalainen Tiedeakademie“ (1919).

Seto Kunigriigi võistluisi kõrd

1. Seto leelokuurõ võistlus

Timahava om Seto Kunigriigih koorikõsõ võistlus! Õks tuu jaost, õt kullõlda, kuis koorih helü' kokko käävä' ja mäntsit viise ni sõnno laulõtas.

Laul tohi-i olla' pikep ku kol' mintat ja õgaüts otsustas eis', minkast laul. Laulda' tulõ pääst, seto muudu ja seto viiega'. Hinnatas kõkkõ tuud, mia seto laulu mano kau: sõnno, iistütlejät, killõt ja koori hellü. A niisamata ka' tuud, kuis kuur ilotas ja helü kokko kõlas.

Leelotarko Kogo uut, õt kõik leelokoori' tulõva' hüälmeel ilo tamma ja võiki laulma. Võistlõm-ma oodõtas nii naisi ku mihi!

Päävedosnik: Kalkuni Andreas, andreas@folklore.ee

2. Pillimiihi võistlus

Võistlusõl sorditas vällä üts kuni-ga pillimiihi.

Mängi' võit:

- libliklõõtsa, karmoškak;
 - kiigat;
 - (seto helühannaga') kannõlt.
- Kaetas ja kullõldas:**
- tulõ mängi' üts seto kargus ja üts lugu, midä mängitäs Setomaal;
 - pillimäng õkva kisk tandsma;
 - pilliperrä om hüä ja kerge seto muudu tandsi' ja lugu om män-git kimmä taktiga';
 - pillimiihi piät tiidmä, mäntsest nulgast lugu peri om vai kinka/minka perrä tä om tuu ar' õpnu'.

Hindamistargol om õigus jättä' avvuhind vällä andmalda', ku olõ-õi sood kõrda täüdet.

Päävedosnik: Kadarpiku Tiina, varska.muusikakool@setomaa.ee

3. Naisi näpotüü võistlus

Teema: SETO PUPE

Närdõpupe om rõivast tett inem-isõ muudu mängoasi. Närdõ-nuku või olla' kas õnnõ rõivast vai täüdet om paklidõ, närdõso, vati, saepuru, tuha, kuiva liiva, haina, hüüvilastaga' jms. Pupe-kõisi valmstamisõs saat võtta' rõivapala' ja umblõmisõst üle jäänü' linadsõ' vai puuvilladsõ' rõivatükü'.

Seto Kunigriigi näpotüü kon-kursilõ oodõtas 10–70 cm pikkust seto pupet, või olla' kas tüdrokõnõ vai poiskõnõ. Üts autor või tuv-va' ka' mito tüüd. Tüü tohi-i olla' inne kohki' olnu' esitet, avaldõt vai müügi jaos tett. Konkursil hin-natas, ku kõrdapiteh ja ku keero-litsõlt om tett, kaetas seto tradit-sioonilisust ja terviklahendust. Hindamisõl arvõstõdas ka', õt ku vahtõnõ idee om ja ku huvtavalt om näpotüütraditsioonidõlõ lähe-net. Viimäne aig pupe tuumisõs üteh nimesildiga' om 1. septemb-rist 2020 Seto Käsitüü Kogo kon-torihe Verskah. Tõid võõdas vasta ka' kunigriigipäävä hummogu infotelgih kooni' kellä 11ni'.

Tõid hindasõ' kunigriigipäävä aigu hindaja', kinkõ kuts kokko Seto Käsitüü Kogo.

Kõigist konkursilõ esitet tõiest pandas kokko näütüs. Rahva hää-letüse tulõmusõna kuulutadas vällä ka' publõgu arvatõh kõgõ

silmäpaistvapa pupe valmstanu' näpotüülõnõ.

Päävedosnik: Kala Ingrid, tel 5620 0057

4. Kargusõkargaja, kasatskilüüjä võistlus

Valitas illos, tark ja kõrralinõ seto esindäjä.

Kõgõ parep kargusõkargaja ja kasatskilüüjä:

- mõist seto muudu tandsi';
- om seto muudu olõkiga' ja kihähoitmisõga';
- mõist hinnast pillimehe muusi-ga perrä säädä' ja tandsi';
- tands tsõõrih tõisiga ütehkkuh, edvistämälä' kaejidõ jaos.

Ku om veidebä ku kats võistlõ-jat, sis hindamist tulõ-õi. Hinda-mistargol om õigus jättä' avvuhind vällä andmalda', ku olõ-õi tingimuisi täüdet.

Päävedosnik: sootska Paaba Palaga, tel 517 7614, kargus@swingtants.ee

<https://www.facebook.com/events/623319098177795/>

5. Süüke ja juukõ võistlus

SÕIR ku' mi paigah käsitsi tettü ja suurõ avvu seeh peetü süük om viimätsel aol nii ülesnõstõt kraam, õt sõiralõ om Eesti riigi puult ja mi hüäskitmisõl tettü taotlus Euroopast tunnõsmärgi saamisõs. Tuu tähendäs, õt piämi hoitma umma sõira väiga' avvu seeh, tegemä sõira säänestmuudu, õt tä väärõs' mi hindä ja külälõsi kitmist.

Sõir:

- piät olõma ilosa näoga' – helle-kõllatsõst kooni' kõllatsõni', ku uma' kanamuna' seeh omma';
- piät olõma tihtsä olõmisõga', midä om hüä lõigada';
- piät olõma hüä lõhnaga';
- piät olõma hindäl tettü;
- piät olõma tettü nii, õt per-naane saa eis' tegemisõst kõigilõ kõnõlda' ja ku vaia, sis tõisi opada';
- sõira seeh või olla' küümnit, mia om vanaaolitsõ sõira tunnõs.

LEIB om kullanõ pala, minkalõ anti suud, ku käärokõnõ maaha sattõ. Vannamuudu leevätegemisõ man piät kaema, määne tettü leib om.

Leib:

- piät olõma tettü Setomaal kasvatõt kraamist;
- piät olõma vannamuudu tettü;
- piät olõma hüä maigu ja lõhnaga';
- piät olõma ilosa näoga';
- piät olõma päält ille ja pakso koorõga'.

AIAVILÄ PIIRAK. Setomaal om vanast aost tettü mitot muudu piirakit. Om tettü päält vallalõisi, a om ka' kääkidü' piiraku', koh sisse pant pala vällä paistu-õi. Innevanastõ panti piirakidõ sisse kapstõt, pörknit, kartohkit ja tõisi aiavilju. Tuuperäst piäsi' mi kõik võtma niti, õt kunigriiki toomõ' ja teeme' vannamuudu piirakit õnnõ aiavil-läst. Piirak või olla' rüä- vai nisu-jauhast vai seätü jauhast.

Piirak:

- piät olõma pakso põhaga';
- pääl vai seeh piät olõma Seto-maal kasvatõt kraam;
- piät olõma ilosa näoga';
- piät olõma säänestmuudu tettü, õt pernaane saa seletäda', kuis-muudu tä piiragu tekk.

Süüke päävedosnik: Põldmetsa Egle, tel 5631 9828

HANSA, OL', TAAR ja VERREV VIIN

Setomaal pakutas umatettü' kraami õks nõnõpõite. Tuuperäst piät joogi', miä' kunigriigi võistlusõlõ rahvalõ maitsmisõst tuvvas, olõma hüä maiguga', vannamuudu ja kõrdapiteh tettü'.

Hansa piät õks vannaperrä olõma mito kõrda läbi aet ja tohi-i olla' vähäb ku' 45 kraati kangõ. Õigõ hansa om rüäst tettü ja väega' avvu seeh omma' nuu' meist-re', kiä' viil eis' ka' rükä kasvata-sõ'. Vannamuudu tettü hansa om klaar ja ilma värmildä' ni' hüä lõhnaga', minkaperrä saat õkva üldä', õt kraam om paslik ja õigõ. Hüvvä hansat piät vällänagemisõ per-rä jo tahtma ja maigo perrä hüäst kitmä. Vastavõtja piät kõrraga' ar' maitsma hansa ja ütlemä tuu-jalõ, kas juuk latt Seto Kunigriigi meistri võistusõlõ vai jääs rahvalõ maitsa'.

Taar olõ-õi kali. Innevanastõ tetti õgah taloh ummamuudu taari. Taar om leevä vai leevä koori-kidõ vai muud muudu jauhhõlõ päälõ pantu vii hapnõmisõ perrä saadu hapu juuk. Taar piät olõma ilosa värmä ja hüä lõhnaga', tegijä piät ar' seletämmä taari tegemise. Taar piät olõma kõrralitsõlt aigupiteh ar' hapanu' ja piät olõma juujalõ meeleline.

Verrev viin om kodoaia vai mõtsamafost õigõhe kääritet juuk, miä olõ-õi ätkõst lastu'. Õga meistri tege ummamuudu, tuu-peräst tulõ eis' pruumma tulla', õt meistri vällä sorti'!

Juukõ päävedosnik: Toomistõ Lauri, tel 524 3876

Sõogi- ja joogikraami tingimusõ' om kirjeldänü' MTÜ Seto Küük.

Võistlõmma tuud kraami iist mastas rahha:

- sõir 10 €/kg
- piirak 8 €/kg
- leib 4 €/kg
- hansa 8 €/l
- ol' 2 €/l
- taar 2 €/l
- verrev viin 5 €/l

Kraami piät olõma:

- sõira 2 kg
- piirakut 2 kg
- leibä (vannamuudu) 2 kg
- hansat 1 liitri (teräviläst vai lin-nasõst tett ja üle 50 kraadi)
- olt 2 liitrit
- taari 2 liitrit
- verevät viina 2 liitrit

- Kraami või tuvva' ka' inäbä ja sis tuu pandas kunigalavva päälõ kostis.
- Kraamõ vastavõtminõ kellä 10–12.
- Hindaja' (sõogi- ja joogimaitsja') andva' uma helü, a tuu iist tulõ massa': sõir 4 €, piirak 3 €, leib 2 €, hansa 6 €, taar 2 €, ol' 3 € ja verrev viin 4 €.
- Kõkõ inäbä helli saanu' sõogi- ja

joogitegijä' omma' rahva lemmit-gu'. Sõoaastagatsõ' sõira-, lee-vä-, hansa-, ollõ- ja taarimeistri' sortva' vällä seto sõogi ja joogi asatundja'. Piiragu- ja verevät vii-na meistri selgüs rahva helüde perrä.

- Juukõ ja süüke pruuminõ lõpõs, ku üte inemisõ tuud kraam saa otsa. Perräjäänü' joogi' ja sõogi' läävä' kunigalavva kostis.

6. Vägümehe välläsortminõ

Setomaa kõgõ kõvõba mehe väl-läsortmisõ man kaetas joudu, kindlat kätt ja terävat nutti. Kihä-kaal om õnnõ üts ja piä-äi olõma Setomaa juurõ', om vaia julgõt päälennakamist. Kõgõst kõnõldas täpsebält võistlõmisõ man. Kõgõ kõvõba vägümehe jaost olõ-õi tähtsä' punkti', tä om tõisist üle, ku om õigõl aol õigõh kotusõh – kunigriigipääväl Kolossovah.

Päävedosnik: Pärsiku Margus, tel 511 8783

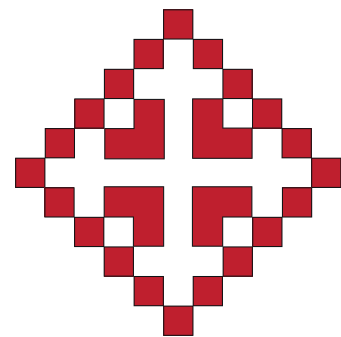
7. Pildimehe võistlus

Teema: SETOMAA LUUDUS

- Võistlusõ mõtõh om pruumi' saia' pildi päälõ Setomaa illos luudus ja nuist vällä sorti' Seto Kunigriigi kõgõ parep pildimiihi.
- Võistõlda' võiva' kõik, v.a vällä-sortmisõ hindaja' ja näide perre liikmõ'.
- Võistõlda' võiva' Setomaa luu-dusõst tett pildi', mäntse' olõ-õi inne ütelti' võistlusõl võistõlnu'.
- Võistlusõlõ saadõt pilte man hinnatas, õt kas om õigõh tee-mah, kaetas väljendüsrikkust, luudusõ illo, kunstilist ja tehnilist tasõt.

- Õga osalõja või võistlusõlõ esi-tä' kooni' kol' pilti. Esitä' või nii tava- ku digitaalkaamõraga' pildistet mustvalgit vai värmilõ-tsi pilte, mia saadõtas võistlusõ kõrraldajalõ JPG/JPEG kvalitee-dilitsõ pildifailina vai originaal-fotofaili sisaldava andmõkandja-ga'. Fotofaili lühep külõ piksliteh piat olõma vähäbält 3508 px.
- Õga pildi mano tulõ panda' pääl-kiri, pildistäjä nimi ja kontakt-andmõ', pildi tegemisõ aig ja kotus.
- Pilte tüütlemisõl tulõ silmäh pitä' hüvvä tavva ja nättü tõe-peräsüst ja loomulikkõ esitlust.
- Võistlusõst osavõtja vastutas hindä ja pilte kottalõ esitet and-midõ õigusõ iist ja kinnitäs, õt tä om võistlusõlõ esitet pildi tennü'.
- Konkursilõ saadõt pildest sor-ditas vällä konkursilõ 15 pilti, nuu' pandas Seto Kunigriigipää-väl 5.09.2020 Kolossova küläh kaemisõst vällä. Võidupildi sortva' vällä hindaja' ja rahvas. Kunigriigi pildimiihi õigõgat 5. septembril, kunigriigipääväl vällä.
- Võistlusõlõ esitet tüü' jäävä' MTÜ Seto Kunigriigi Krooni-kogolõ. Kroonikogolõ om õigus võistlusõl võistõlnu' pilte edes-pidi tasuta kasuta' ja võimalusõl märgitäs pildi kasutamisõl mano tegijä nimi.

Võistlusõlõ „Kunigriigi pildimiihi 2020“ saata' pildi' Virro Kerstile kersti.virro@gmail.com vai tuvva' võistlusõ kõrraldajalõ mälu-pulgaga', CD-l vms andmõkandjal. Mano saat küüsüdä' ja andmõ-konda kätte toimõtamisõ kokko leppü' telefonil 517 1451. Viimäne tähtaig om 1. septembri 2020.

XXVII SETO KUNINGRIIGIPÄIV

KOLOSSOVA 5.09.2020

Päiv nakas päälõ kell 12

päälava, Peko lava leelokoorõlõ, külälava seto pillimiihilõ seto süük ja käsitüü, kuninga meistridõ valiminõ ülembootska valiminõ, sõaväeparaat illos Piusa ürgoro luudus matkarada, slackline üle kuningriigi kirmas Nedsäjä Külä Bändiga

www.visitsetomaa.ee

Setomaa Vald
Seto Kuningriigi Kroonikogõ
Setomaa Programm
Setomaa Kultuuriprogramm

Seto' täämbä. Nelsoni Jimmy pilt

Lennumassinaga NATO lennukeelutsoonih

LAANEOTSA ANNELA

Olli tiil ummi vanõmpidõ põlla pääle, õt perrä kaia', kas tah om võimalik lennumassinaga taivast maaha tulla'. Õkva olli just tiidä' saanu, õt Setomaa om pia tävvendehe Eesti riigi, õoo tähendäs Õuruupa Liidu ja NATO lennukeelutsoonih ja mu uma vanõmpidõ talo maa' Setomaal ommava' üte' edimetse', mis õoost tsoonist välläpoolõ jäävä'. Üüse ma kaie õood lennukaarti õks väega kõrralikult.

Ja siis õoo massin tulle, ulli suure vaardiga õkva vastas-suunast. Valgusfoor näütäsi, õt mul om õoo Setomaa üte päämitse maantii pääle pääsemisest vaia uuta' viil nelli mintat. Ma saisõ uma massinaga väega rahulikult STOP liiklusmärgi takah. Ja sis jäi õoo massin saisma ja üts miis kargse välälä. Jah, ma olõ õooga harinu, õt minno nakatasse ette hoiadamalda pildstämme, ku mul ommava' seto rõiva' sälläh nigu parhilla'. A miis juuskõ mu massina tagumitsõ otsa mano ja pildist õood üteh massina nummõriga.

Mis tah pildistädä' olle? Midä timä sääl näkse? Mi olli mi eelä' õoo massinaga sõitnu läbi pia kõik Eesti ja Vinne riigi kontrolljoonõ lähkoh olõva' tii'. Ütski noist politsei vai piirivalvõ miihist, kinkast müüdä sai sõidõtu, es pia' meid kinni.

Sama hoiadamalda, ku miis massinast vällä hüpse, läts tä ka uma massinahe tagasi ja õoo hirokarva Mazza tõmpse minemä, nii õt kummivillin olõ kõrvuh kuulda'. Tolmukõrd nõsõsi taiva puulõ ja matsõ kõik hindä ala ümbreringi. Tii-tüü' es olõ' viil lõpõtdõ' ja kogo õoo tii, üts Setomaa tuiksoon, olõ üles kaivadõ. Ma eiski es jovva' mõtõlda', kas ma piassi uma massina ussõ seestpuult kinni vaatamma, õt miis es pääsesi minno haardma. Vai piassi hoopistükki eis' vällä sõidu jaost. Aigu, mis nä saava' Setomaal olla', om niigi liisnalt veidõ. Väest paar tunnikõist.

Lambikõnõ foorih läts rohelitsest ja ma naka aigopite õood tsungitu tiid müüdä edesi sõitma. Viil paarkümmend meetrikõist, viil kümme meetrikõist ja sis om õkva nätä', õt kogo õoo sõit om olnu asalda – esäl om põllu päält vilil võtmalda. Saa-ai jo laskõ' lennumassinaga maaha tulla' õkva kaarapõllu sisse nigu ütel ullil liinast peri instagrameeril. Sõida tagasi. Võtami vahtsõ plaani.

Üüse ma lubasi näile, õt nä saava' maaha tulla' N. külläh. Tah om poodi ja bussijaama iih üts paras platsikõnõ. Edimäne suurõmp küllä Setomaa vallah, ku Põlva poolõ päält tulla'. Sõida õkva sinnä'. Perüs suur ümbresõitminõ kõrvalist tiid pite. Olõki-i ammu' õood tiid sõitnu. Tii om tutvva, a mis ümbreringi om, om viimätsidõ aastakidõga õks väiga pallõ muutunu – mõnõ' innitse' väiga kõrralitsõ' talo' ommava' är häänu', ka katusõ' ommava' sisse sadanu' ja hain om üle pää kasunu. Koh innitsel aol olõ põld, om nüüd mõtsakõnõ. Innitsidõ maamärke perrä küll inäp siih inemisi juhõndada' saa-i.

Jovva N. küllä. Võeh. Korõõ õoo platsi kotsil, koh ma mõtli, õt nä saava' lennumassinaga maaha tulla', ommava' elektriliini'. A mis ma nüüd pääle naka? Aigo ka väiga inämb olõ-õi. No kohe nä uma lennumassinaga nüüd maaha tulõva'?

Sis halgahtas, õt veidõ siist edesi om O. küllä. Õoo om ka õkva lennukeelutsoonist välähpuul. Vast saa kopteril sinnä' maaha tulla' laskõ'? Õoo O. küllä olõ-õi inämb Setomaal. A õoo küllä halgahtigi miilde õooperäst, õt sääl om ka varahamba saanu tetä' sääntsit asju, midä Setomaal tetä' saas. Illos Setomaa-Eestimaa piiripäälne küläkõnõ, innine sovhoosikeskus, koh järve vee-reh lauluplatsil käevä' laul-

mah innitsõ' rahvamassõ uma helü perrä haarnu' muusigu'. Nigu Vestmani Olev näütüsõst. Ja koh olle kultuurimaja, minka tõõsõ kõrra pääl toimus' õookandi rahva innitsõ' ao hääh mõttõh kõgõ hullõmba' kirmasõ'. Nüüdsel aol om küläkõnõ väiga vaganõ, tä olõ-õi eiski inämp vallakeskus. Om suurõ Võro valla O. kant, viimäne suurõmp küllä vasta Setomaad.

Jaa, nuu' innitsõ' kirmasõ'. Las jääse' inämbüs õoost sinnä' pümmehe saali, koh ma edimest kõrda näi ummi silmiga striptiisi – Onu Bella ja Üürahu. Ja koh kirmasõ' naksi' pääle karva päält – kordonist hüppehe tulnu' tsurril olõ vällä arvõstõdu, ku pallõ kulus aigo, õt O. küllä sõita' nii näil eishindil ku ka kordoni ülembätel, ku sõdurpoiskõstõ hüppehe minek avalikust tulle. Asi olõ tiidä' nii tsurril ku näide ülembil, kia' väiga hõste tiidõsõ, kohe poiskõsi otsma tulla'. Ku kordonilembä' pümme saali ussõavalõ joudsõ', sis olle näil vaia hiitä' vaid üts pilk ja üte käega hindä poolõ tõmmda' – lapilitsih rõivih ajatiinja' laskõ' tütrigidõst vallalõ ja lätsi' tävveste rahuligu kõnõniga ussõ poole. Nüüd olõ võimalus ka katusõpäälidõ tsurri jaost, õt tandsma tulla'.

Jovva O. küllä lähkombahõ. Näe õkva rõõmuga, õt sääl omma' vilä' põllu päält jo är võetu'. Õkva ku kõrraligu' maandumisplatsikõsõ'. No

a kuismuudu ma ütle telefonih lennumassinaga juhilõ, õt olkõ' nii hää ja tulkõ' lennumassinaga maaha T. talomehe rüüpõllu pääle vai S. talomehe hainamaa pääle? Tarõ' ommava' ütstõõsõst kavvõndõh. Hajakülläst kutstas õood. Olõ-õi küllä nimme, midä ma saasi lennumassinaga juhilõ üteldä'. Rassõ. Sõida edesi O. küllä suunah...ja tah olõki-i vilä' võetu'. Kaar, nisu, rügä – kõik ommava' viil põllu pääl. Võeh, perüs kipõst joba lätt, no kohe ma nä maaha võta'?

Sõida läbi küllä Setomaa poolõ. Kas ma olõ jälki joudnu joba lennukeelutsoonih? O. küllä olõ' jo veidõ välähpuul õnnõ. Nõsõ mäeveere pääle – oo, vai jummal, siih om maa är künnedü. Inemise' ommava' moro pääl. Võisi ma minnä' näide mano ja küüssü': „Andist, om ti perre kardohkõpõld välähpuul vai seehpuul NATO lennukeelutsoonih?“

Õt õkvalt lää ummi tõolgalintõ lehvideh ja hõpõ heliseh üle moro ja küüsü' nii? Siski, ma arva, õt õoo kardohkõpõld om jo lennukeelutsoonih, ja pöörä uma massina jälki O. küllä puulõ tagasi.

O. küllä om koolikõnõ, õoo tähendäs, õt om ka koolistadion. Õoo võisi jo olla' tävveste hüü maandumisplatsikõnõ. A om jo suvõaig, kostkõtsilt ma lõvvä koolijuhhi, õt maandumisõst lupa küüssü'? Näe, õt latsõ' sõitva' ummi rattidõga

staadioni pääl. Ei, lennumassin saa-ai õks sinnä' taivast maaha tulla'.

Ja sis ma näe – tah om illos halas hain. Matal kah. Sõida õkva uma massinaga tarõ mano õoo hainamaa lähkoh. Koputa hilläkõisi vasta tarõ ussõkõist. Lätt veidõ aigo ja nuur miis tege ussõ vallalõ. Ja kaes minno päälignigust kundõni. No om õks kaia' kah – hõpõ helk päävä käeh ja helmise litridõ päält tälle õkva silmihe.

„Andist, mi tahassi nii poolõ tunnikõsõ peräst võtta' ti hainamaa pääle taivast maaha üte lennumassinaga. Kas om võimalik?“

Mis mullõ jo varahamba ja ka nüüd õoo küllä inemisi man väiga miilus, om näide avatus õgasagamatsi plaanõ kotsil. Õoo või tulla' muidohki ka aoluust – nä ommava' siih Setomaa piirikõsõ pääl õks üttele-tõist nännü' kah.

Ja niisagamatsõ avatusõga võtsõ mi ettepanõku õkva hüpädä' ütsi ja uma ullipallõ rahha massva pildistämivärgiga vasta ka üle ilma kuulus pildistaja Nelsoni Jimmy, välämaa miis, kia tuu lennumassinaga sinnä' hainamaa pääle maaha tulle. Presse hinnast sootska Aare massina tagapingi pääle ja lännü' nä ollivagi. Võtsõ sis pildistaja saatjarahva uma massina pääle ja kipõ rallisõit Setomaa poolõ nakas pääle.

Kooli kokkotulõk Rāpināh

NASSARI ELVI

Petseri II Keskkool oli mu koolihäälkäümisõ aol (1964–1972) ja perähki viil ainumas eesti keele keskharidust andva kuul Vinnemaal. Tuud tiidmist toonidi' mi oppaja' eis' kah.

Koolimaja oli hobõsõ-turu man haljah katõkõrralitsõh majas. Eesti aol ehtet Petseri Gümnaasiumi ilosah kivihuunõh oli vinnekiilne internaatkuul.

Petseri kooli lõpõtajit haarus õgalõ poolõ, näid om jääntõ elämä ka Petseri poolõ Setomaalõ. Koroon peräst om piir kinni ja kiäki säältpuult tulla' saa-as, minkõst oli' muidogi hallõ.

Nigu õga aasta hainakuu viimätsel puulpühäl, oli ka õoo aasta kõrraldõt kooli vilistlāiste kokkosaaminõ mäantsehki ilosah kotusõh. Iistvidājist oli' õoovoori Matteuse (Taire) Undina, Uljanova (Rāstas) Ene ja Kuhu Väino. Viimāne oli' Tamsalust tullõh Verskast massina pääl võtnu ka uma sugulasõ Hirsigu Veera. Petseri kooli 1948. aastal lõpõtānu Veera om vil veiga käpe ja hüä meehepidāmõõga. Nii auväärt iāh toisi lõpõtānt olõki-is.

Kokko oli' tulnu 33 vilistlāist, nāsi ināmbā ku mihi (6). Ināmbūs kokkutulnuist oli' kooli lõpõtānu' 1960. aastil, nuist kogoni 13 oli' 1960–1962 vāllāinnust. Eesti aol sündünü' vilistlāistest oli' tulnu' päälē Veera vil ka Matsi Luule (1957. a vāllāilind) ja Vesso (Moro) Alli, kiä lõpõt 1953. a Petserih 7. klassi. Mõlõmba' elāse' Tartoh. Kõkõ noorõbast vāllāinnust oli' Kadajamāe Elmar (1986) ja Pāka (Rāstas) Marju (1985).

Pāälē kellā 12 nakaš Rāpinā loomõmajah ütiniõ istminõ päälē. Undina tekki sissejuhatusõ, tehnāš kokkutulnuid. Timā palvõ päälē saisatudi pistü ja mälestedi kevājä õost ilmast lähestikku lahkunuid oppajit, aoluooppajat Toomõ Helbet ja keemia-bioloogiaoppajat Matvejeva (Raud) Kiirat. Helbe matõti Talinahe, Kiira Petserihe. Mõlõmba' oli' kunagi Petserihe oppajast tulnu' noorõh iāh ni tüüdi' sääll kavva aigu.

Tulõtõdi miilde ka kooli 100. sūnnüpäivā, mia peeti minevā aasta talvõl Petseri kooli saalih. Imestedi tuud, õt vilistlāisile peeti pido ütēl pääväl, a tähtsāmbidõlõ herrilõ ja aamõtnikõlõ peräst erāle.

Aeti juttu, mälehtedi kuu-

Petseri kooli kokkotulõk.

Nassari Elvi kogo pilt

li ja oppajit, koolihäälkäümist, umaaolist Petseri liina. Undina kamand' õgast lavvast inemisi kõnõlõmma. Hirsigu Veera kõnõli tuust, kuis timäl tull' vahepääl kloostrih oppi', tuu johtu innidse vaimuligu seminari huunõh. Kuna võimlat olõ-õs, sis tull' koolilatsil müüdi korgõt kloostritreppi võiki üles juuskõ'. Tuu tekki

kullõjilõ muidogi pallõ nalja. Trepp om nüüdki alalõ, a rahvas säält ināmb üles-alla kävnu' tohi-i. Veerast sai matemaatikaoppaja mitmõlõ põlvõlõ, pikkā aigu oli' timā ka Verska Gümnaasiumi opmisala juhataja.

Rand (Viilo) Õie, kiä tüüt' pikkā aigu Võroh hambaarsti-na, kõnõli, ku rassõ oli' timäl

edesi oppi', kuna imā oli' rahvavaindlasõna vangil pant. Vesso Alli kõnõli, õt tuul aol, ku latsi oli' perreh pallõ, küüsü vanõmba' tuust, kas ja midā tahat edesi oppi'. Tähendā-ās tuugi, ku jo kohegi kuuli sisse oli' saanu – oli' taloh api vaia, tull' kuul poolõlõ jättā' ja küllā tagasi minnā'. Nii antigi haridust vanõmbalõ sõsarõlõ, Allil

tull' pikāst aost kodo jäää'.

Huvtavit juttõ oli' pallõ, lavvast lauda saadõti pildialbummõ toisilõgi kaia'. Tetti ka ütēhkuuh pilte, minkõ' pand' peräst mõõraamatuhe üles Tarto kutsõhariduskeskusõ tüütājä Holteri Kaie.

Mu klassisõsaridõst oli' kohalõ tulnu' Võrost ja Võromaalst Tammo Eha ja Leimi Siina. Nimā' lõpõdi' keskkooli 1975. Ma kõnõli uma vāllālinnu nimel, a tegelikult lātsi ma päälē 8. klassi lõpõtāmist Tartohe aamõtit opma, kuna vanõmba' arvssi', õt ütēkõr-raga saa kunstikoolih oppõh kätte keskharidusõ ni aamõdi. Ülukuuli lātsi opma sis, ku kol' aastat kohustuslikku aigu sai ar' tüütet.

Lātsimi peräst kolmõgõsõ edesi Siina poolõ, koh vil kohvi jõimi ja kooliaigu miilde tulõdi. Kukki meilgi iih piä pensio-niigā, lāts ütēhkuuh kõnõldõh ja naardõh aig lõbusalt ja varsti tullgi ar' Tarto bussi päälē minnā'.

Illos kokkosaaminõ oli', aifumma kõrraldajilõ! Jārgmāne kokkotulõk 2021. a om plaanit Võroh, aig om õks sama – juulikuu viimāne puulpühā. Ku õoovoori oli' rahvast vähā, sis loodami, õt jārgmāne aasta tulõ kokko ināmbā.

Sündmüse' Setomaal

- 28. august kell 15 maarapāvä kirmas Nedsājā külāplatsil.
- 29. august kell 18 muuseumiüü ja Verska külāstuskeskusõ Reegi maja vallalõtegemisõ tähistāminõ.
- 29. august kell 20 muinastulli üü Õrsava järve kaldõh.
- 4. september kell 12 Väiko-Kunigriik Saatse muusiumi moro pääl.
- 5. september kell 12 XXVII Seto Kunigriigipäiv Kolossova külāh.
- 5. september kell 7 viietõistkümnes Võhandu maraton Võõpõh.
- 8. september kell 18 hatha jooga Ketriiniga Verska kultuurimajah.
- 12. september ubina- ja mařalaat Luhamaal.
- 12. september kell 10 Niitsiku sükuslaat ja külāpäiv Niitsikul.
- 17. september kell 17 Setomaa orienteerumispāväk Ootsipaloh.
- 19. september kell 10.30 Lüübnitsa sibula- ja kalalaat Lüübnitsa külāh.
- 21. september väikomaarapāiv Laossina külāh.
- 24. september kell 18 ümbre Verska järve juusk Verskah.

Setomaa jutusõvõistlusõ võitjit ja kõiki osavõtjit ni juhõndajit tunnustamõ Seto Kuningriigih!

Kõrraldaja' Setomaa ülembsootska Järvelilli Rein ja Setomaa lehe toimõtāja Kauksi Ülle.

SILVER VAAKS – 90

Õnnitlõsõ' sõbra' Petseri koolih opmisõ aost.

Leinämi

† Sergey Leynik

SÜNNÜPÄÄVÄ' SEPTEMBRIH

Tuulõ Brittany – 21
5. september
Helmise
leelotütrik

Mesikäpä Laivi – 51
6. september
seto söõgi tundja

Ahvena Marika – 47
7. september
laulupargi Õiõ Seto' leelo- ja pillinaane

Ojametsa Lea – 44
7. september
Hõpõhelme' ja Meremāe mehe' leelonaane

Toomõ lti – 54
8. september
leelonaane
ja leevāküdsājā

Raudoja Ahto – 46
8. september
sootska,
Seto Instituudi
vedosnik, Seto Kongressi
Vanõmbidõ Kogo liigõh

Laaneotsa Annela – 42
8. september
sootska, Seto Latsi Kooli
vedosnik

Pliineri Natalja – 69
10. september
Petsere 2. Keskkooli
innine oppaja

Kooseri Viivika – 57
10. september
Hõpõhelme' ja Meremāe mehe' leelonaane,
Meremāe-Obinitsa
naiskõori laulja

Tarrosõ Aira – 56
11. september
Mokornulga koori
leelonaane

Agafonova Marju – 56
11. september
Hõpõhelme' ja Meremāe mehe' leelonaane

Sibula Tiit – 41
11. september
muusiumitüütājā,
Liinats'ura' laulumiiis

Variksoo Elena – 27
14. september
Seto nuuri koori
Tsirgukõsõ vedosnik
Petsereh

Tullusõ Kaja – 56
15. september
Setomaa Liidu
kirotaja

Valgu Meel – 35
16. september
Nedsājā külā arõndaja,
pilli- ja leelonaane

Batalinovskaja Linda – 82
17. september
Petsere 2. Keskkooli
innine oppaja

Helmi Aino-Maria – 76
18. september
Hõpõhelme' ja Meremāe mehe' vedosnik,
Meremāe-Obinitsa
naiskõori laulja

Lõvi Vello – 64
18. september
seto mõttõ
arõndaja

Luga Maie – 60
19. september
Sõsarõ leelonaane

Haukanõmmõ Tiiu – 86
20. september
Petsere 2. Keskkooli
innine oppaja

Karro Kärt – 21
22. september
Meremāe-Obinitsa
naiskõori laulja

Nurmeotsa Juta – 67
23. september
Helmise leelonaane

Kauksi Ülle – 58
23. september
kirānik, Mokornulga koori
leelonaane

Raua Siina – 90
25. september
Hõpõhelme' ja Meremāe mehe' leelonaane

Ristimāe Ingrid – 64
25. september
Ilolisõ ja Madara'
leelonaane

Lehese Ester – 53
25. september
Mokornulga koori
leelonaane, Meremāe-
Obinitsa naiskõori laulja

Liivago Imre – 33
25. september
Setomaa valla volikogo
asõesimiis

Aasa Marielle – 33
30. september
Hõpõhõimu leelotaja

**Setomaa
Vallavalitsus
suuv õnnõ:**

Helmi Rappu	98
Aino Seeba	92
Valentina Kandla	92
Sinaida Raud	90
Laine Nõlvand	89
Sinaida Sarapuu	88
Ludmilla Lennuk	87
Maria Saarela	87
Raissa Rassadkina	87
Zinaida Mäepalo	86
Aino Lummo	84
Aleksei Kozlov	84
Milda Kõopuu	83
Raissa Rogatšova	83
Heino Kuuse	82
Maria Nisu	82
Linda Saviots	82
Kaljo Kõrgemāe	81
Maria Tillo	81
Helgi Ubihain	80
Anna Mokrikovskaja	80
Küllli Kauksi	79
Evald Pāhn	78
Aari Veski	78
Silvia Eelsalu	77
Viktor Harju	77
Saima Lepaste	76
Saveli Tšubajev	75
Aino Leđjanova	75
Kalju Teppo	75
Pille Noon	73
Endel Toomemāgi	73
Viktor Perve	73
Mihhail Bogatov	73
Senni Tamm	72
Tatiana Yaitskaya	72
Nikolai Prokopjev	72
Vaido Kooser	71
Koit Laanemāe	71
Aare Kuura	71
Arvo Vill	70
Luule Tuusa	70
Mihail Matrossov	70